

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Capvt I. De Resolutione Fidei In Svvm Obiectvm Formale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

TRACTATUS I. DE FIDE.

CAPVT PRIMVM.

DE RESOLUTIONE FIDEI IN SVVM OBIECTVM FORMALE.

34. **R**esolutio Fidei est prima & summa difficultas hujus tractatus. Antequam verò ad ipsas controversias accedamus, aliqua præmittenda sunt ad statum questionis intelligendum. Itaque

Notandum est 1. Objectum nostrorum actuum tam Intellectus quam Voluntatis aliud esse & dici Materiale, aliud Formale seu motivum & ratio assentiendi aut volendi. Materiale est illud cui directè assentimur, & quidem loquendo de objecto materiali cognitionis, si strictè illud accipiamus, debet esse tale, cujus veritas non appareat immediatè ex terminorum apprehensione & penetratione, sed ex connexion cum alio cui aliunde assentimur; & hoc sensu dicunt aliqui, quod in actibus sensuum non reperiatur objectum materiale, quia sensus non attingunt vnum propter aliud, sed omnia in seipsis. Objectum formale est illud motivum, propter quod assentimur objecto materiali, tanquam habenti connexionem cum illo, seu, est illud, quod reddimus pro ratione, cur assentiamur alicui rei non apparenti ex terminis: & vocatur assensus mediat-
tus.

35. Notandum 2. Fundamentum seu originem assensuum immediatorum, & mediatorum, esse diversam terminorum seu extremorum apprehensionem secundum suam intrinsecam prædicatam. Duplici enim modo solemus objecta apprehendere; aliquando apprehensione suavis (vt hodie loqui placet) aliquando non suavis. Apprehensio suavis est illa, quæ sufficit ad hoc, vt intellectus possit immediatè elicere iudicium, & vel affirmare vel negare identitatem inter extrema: & hoc iterum dupliciter fieri potest, aliquando enim huiusmodi apprehensio ita penetrat extrema, vt intellectus necessitetur ad iudicium formandum, ali-

quando non quidem necessitat, sed ita suadet, vt ex imperio voluntatis possimus immediatè probabilem assensum præbere, prout contingit in omnibus propositionibus immediatè probabilibus. Apprehensio non suavis est, quæ ad iudicium formandum non sufficit: in exemplo: quantumvis ego jam apprehendam, quid sit numerus par, quid impar, item quid sit stella, & insuper sciam esse plures stellas, non possum tamen, ne quidem ex imperio voluntatis, elicere assensum aut dissensum, an stellæ sint in numero pari an impari, quia numerum stellarum non apprehendo cæ claritate & distinctione, quæ sufficiat ad assensum huiusmodi.

36. Notandum 3. Non omne objectum cuius prævia cognitio & apprehensio est occasio asserendi aliquam veritatem, esse hoc ipso objectum formale & motivum huius assensus, sed sæpè esse & vocari *Conditionem objectivam*, quia non ingreditur tanquam pars ipsum objectum motivum: sicut approximatio est conditio ad calefaciendum, & non est pars virtutis calefactivæ in ratione virtutis. Discrimen inter objectum formale & inter conditionem objectivam bene declarat Ripalda *disp. 2. de fide n. 4.* nec potest melius declarari quam in exemplo: in genere tamen sic proponi potest. Illud est mera conditio objectiva, & non objectum formale alicuius cognitionis, quod non movet intellectum ad illam cognitionem eliciendam ratione veritatis propriæ, sed ratione veritatis alienæ, ad quam intellectui obijciendam confert. v. g. Quando Professor aliquam conclusionem explicat, & argumentis efficacibus probat, excitantur in discipulo attento & benè disposito species intellectuales, quarum beneficio elicit apprehensionem suavisam circa terminos propositionum, quibus conficitur probatio Conclusionis; & sic denique elicit discursum demonstrativum
vel

vel opinativum circa conclusionem à Professore propositam. Porro huius assensus objectum formale & motivum non est illa exterior propositio seu sermocinatio Professoris, non enim assentitur discipulus ille objecto, quia Magister dicit (hac enim non esset Scientia sed fides) sed propter rationem formalem, propter quam ipse quoque Magister Conclusioni assensum præbet, nempe propter objectum præmissarum. Est ergo illa propositio Magistri mera conditio objectiva, sine qua hic & nunc non excitarentur species requiritæ ad eliciendum discursum.

37. Notandum 4. Sicut dantur assensus evidentes immediati, ita etiam dari assensus immediatos probabiles, ex voluntatis imperio procedentes, & hoc facile demonstratur. Datur conclusio inevidens, seu tantum probabilis: ergo etiam datur Judicium immediatum inevidens. Probatur consequentia. Ex duabus præmissis evidentibus semper sequitur conclusio evidens: ergo si conclusio est inevidens, debet etiam una ex præmissis esse inevidens. Ulterius, vel illa inevidens præmissa est iudicium immediatum, vel est iudicium mediatum: si primum, habeo intentum. si secundum, tunc redit argumentum de præmissis illius syllogismi, quo probatur illa prior inevidens præmissa, illius enim syllogismi altera saltem præmissa debet iterum esse inevidens: ergo vel est iudicium immediatum, & habetur intentum; vel mediatum; & quia non potest abiri in infinitum, debet denique perveniri ad iudicium aliquod immediatum inevidens, & probabile tantum.

38. Notandum 5. Quando assentimur directe alicui objecto materiali propter aliquod formale, ex quo per connexionem duorum extremorum cum tertio deducitur, semper intervenire discursum saltem virtuale, hoc est æquivalentem tribus propositionibus realiter distinctis. Assensus autem fidei, qui in præsentem est resolvendus in suum objectum formale, ad minimum est discursus virtualis: nam vtrum possit esse formalis, controvertitur, de quo infra.

39. Notandum 6. In assensu huiusmodi mediato, semper ex parte objecti formalis intervenire duo principia objectiva: quando enim assentimur huic mysterio: *Verbum est incarnatum*: sanè illud non est nobis immediatè ex terminis notum, ne quidem probabiliter: ergo, debet fieri notum propter connexionem cum aliquo objecto formali, quod sit ex terminis notum saltem notitiâ inevidenti: hoc autem non est aliud quam Veracitas Dei, ejusdemque locutio seu revelatio de Incarnatione Verbi: neutrum enim sine altero sufficeret ad assensum firmissimum: quapropter talis assensus exponitur hoc modo. Verbum est incarnatum, quia Deus summè verax & infallibilis hoc revelavit. Vtrumque ergo hoc principium, quomodo ab actu fidei attingatur, est explicandum; & quidem incipiendum à Veracitate.

40. Notandum itaque 7. Nomine primæ Veritatis hic non intelligi Veritatem tractatentalem, seu, Veritatem in essendo, sed primam Veritatem in cognoscendo & loquendo, hoc est illam divinam perfectionem duplicem, vnam ex parte intellectus divini, seu infallibilitatem passivam, alteram ex parte voluntatis divine, hoc est Infallibilitatem activam, quatenus Deus fallere aut mentiri non potest.

41. Notandum 8. Veracitatem convenienter distingui à Fidelitate per hoc, quod Veritas sit voluntas conformandi verba menti, & conceptui quem quis habet de rebus de quibus loquitur. Fidelitas autem sit voluntas conformandi facta promissioni. His prælibatis sic

CONTROVERSIA I.

Verum Assensus Fidei habeat reverentiam assentiendi.

PRIMA sententia est Guilielmi Parisiensis, de Rubione, actum fidei nullum habere motivum ex parte intellectus, sed solum ex parte voluntatis; quia scilicet credimus Deo jubenti veritatem. Non enim inquit, credimus Deo quia verax est, seu quia verum est, quod Deus dicit: sic enim cuius homini crederetur, si crederemus verum esse id, quod dicit: sed quia ipse sibi credi, & sic fides est, per quam solvit intellectus debitum obedientiæ: justio autem est motivum voluntatis & non intellectus.

42. Secunda sententia est Scoti in 2. dist. 1. quam tamen non satis firmiter tenuit, sed potius in medio reliquit, & alijs considerandam proposuit, argumentis, quæ objecerat, non solum: quod etiam fecit, cum referret sententiam assentientium, quod Motivum fidei sit Veracitas & revelatio Dei. Scotus itaque tentavit ostendere modum, quo defendi posset, assensum fidei nullum habere motivum assentiendi ex parte objecti, hoc fecit discursu. Hæ propositiones: *Deus est vivus: Filius est incarnatus*: ex terminis non sunt nobis notæ, & ideo post quamlibet apprehensionem seu cognitionem quam naturaliter habere possumus circa illos terminos, semper manent illæ propositiones neutræ, hoc est, nec apparent veræ, nec falsæ: igitur ponendum est aliquid, quod impleat causalitatem seu vim movendi terminorum: cum autem naturaliter nihil huiusmodi possibile, infunditur à Deo habitus fidei, qui præstat quasi vices objecti: quapropter intellectus hoc habitu illustratus præstat immediatè assensum mysterijs revelatis sine alio motivo: similis modo, quo intellectus beatorum præditus lumine Gloriæ videt immediatè Deum.

Confirmat Scotus alio exemplo & à prædicto. Dantur enim propositiones ex terminis quidem notæ, sed imperfectè & obscurè: quarum tamen frequentatis actibus intenditur habitus, & propositio

ficio prius non satis clara evadit deinde clarissima: ergo per solum habitum sine motivo novo suppletur causalitas seu vis movendi terminorum ad clariorem cognitionem. ergo potest id ipsum simpliciter & absolute fieri in primo assensu. Pari modo per frequentationem actuum intenditur habitus, & augetur promptitudo ac facilitas assentiendi: ergo similiter poterit totalis & omnimoda determinatio provenire ab habitu fidei supernaturali, sicut fit à lumine Gloriarum.

43. Dicendum est, Assensum fidei circa Mystra revelata, habere ex parte objecti motum assentiendi, nec hoc posse ab habitu fidei vultu assentiendi. 1. Auctoritate S. Scripturae, suppleri. Probatur 1. Auctoritate S. Scripturae, quae in multis locis testatur, & monet, ut credamus Deo loquenti, & propter Veracitatem illius: afferrentur in decursu.

Probatur 2. Ex absurdis quae sequerentur ex sententia Scoti, & quae Scotus ipse advertit. 1. Sequeretur, puerum baptizatum, adeoque habitum fidei prae datum, seclusis omnibus motivis creditibilitatis, si etiam à pſyraco audiret proferri ea quae sunt scripta in sacris litteris, & in Conciliis dogmatizata, sequeretur, inquam, puerum non solum posse tunc praebere illis omnibus mysterijs assensum, sed etiam ad hoc determinari & necessitari. Quia habitus suppleret vim movendi terminorum apprehensorum. Secundò sequeretur, quòd non posset committi peccatum infidelitatis: nam qui nec habet motivum credendi, nec aliquid supplet motivum, non obligatur credere, imò est illi impossibile credere: atqui motivum fidei secundum Scotum nemo habet: & qui peccat peccato infidelitatis, non habet habitum fidei, qui enim hunc habet infallibiliter credit. Ergo &c.

44. Probatur 3. Ab experientia. Experimur enim, dum credimus difficillima mysteria, difficultatem in credendo, & victoriam difficultatis: ergo experimur pugnam inter motiva allicientia ad credendum & motiva absterrentia à credendo: impossibile enim est, ut pugnemus contra motiva absterrentia, quin habeamus motivum alliciens ad credendum. Nam hac pugna provenit à cognitione proponente indifferenter objectum.

45. Probatur 4. Ratione à priori. Fides est libera, quia meritorea: atqui libertas non datur, ubi deest motivum in utramque partem contradictionis: ergo debet etiam pro fide adeste motivum.

Dices; his argumentis solum probari, quòd sit necesse dari motivum respectu Voluntatis, hoc est, motivum volendi credere; non autem quòd deest motivum respectu Intellectus, hoc est, motivum ex quo inferatur id quod creditur.

Sed contra. Non potest dari motivum volendi credere efficaciter respectu Voluntatis, sufficiens ad imperandum assensum Fidei, quin proponatur intellectui motivum credendi objectum an se immediatè non apparet. Alioquin pos-

sem velle credere homini etiam mendacissimo, quia possem habere motivum volendi credere; sicut ergo ut credam homini, debet etiam intellectum movere Veracitas loquentis hominis, ita ut credam Deo, debeo moveri à Veracitate Dei.

46. Ratio à priori est, quia sicut objectum Voluntatis est Bonum, ita objectum intellectus est Verum: ergo sicut voluntas nihil potest amare nisi propter motivum Bonitatis, ita intellectus non potest assentiri ulli objecto, nisi appareat Verum, vel immediatè & in se, vel mediatè & in alio, cum quo habeat connexionem.

47. Ad Argumenta Scoti, facilis est responsio ex dictis. Et imprimis inter lumen Gloriarum & Habitum Fidei, nulla est paritas; etiam si pronuncemus, tam Lumen Gloriarum, quam habitum Fidei concurrere loco objecti per modum speciei impressae (quod tamen mihi videtur falsum, ut partim dixi lib. 1. partim infra dicam) Nam Lumen Gloriarum ita concurrat, ut determinet intellectum ad Visionem, & cognitionem intuitivam immediatam objecti: habitus fidei autem relinquit libertatem assentiendi: ergo sicut aliae species relinquentes hanc libertatem, non possunt concurrere ad cognitionem, nisi repraesententur motivum assentiendi, sic nec habitus fidei.

48. Ad Confirmationes responderetur, negando consequentiam, quae est aequè inepta ac esset haec: augeri potest cognitionis claritas & facilitas sine augmento potentiae vitalis intellectivae: ergo potest simpliciter produci cognitio sine potentia intellectiva. Itaque per frequentationem actuum augetur claritas & facilitas non solum circa objectum materiale, sed etiam circa objectum formale.

CONTROVERSIA II.

Sub quo conceptu formali moveatur Intellectus ad Actum fidei ab Auctoritate Divina.

49. Dicendum est 1. Auctoritatem Divinam sub formali conceptu Veracitatis simul & Scientiae infallibilis, movere fidem nostram, & vnam sine altera, saltem regulariter loquendo, non sufficere ad obtinendum assensum fidei. Probatur facile. Nam etiam si Deus judicaretur esse verax in dicendo, nolens unquam mentiri, si tamen non judicaretur (vbi aliqui iudicant de objectis contingentibus sub conditione futuris, quae existimant cognosci à Deo solum conjecturaliter) si inquam non judicaretur esse Verax in cognoscendo, hoc est, infallibilis Scientiae, non inveniret, nec mereretur firmissimum illum assensum, quem invenit & meretur ratione infallibilis Scientiae quam habet. Possent enim homines formidare, an non fortassis fallatur, sicut possumus formidare de homine etiam Veracissimo. Econtra, etiam si Deus judicaretur esse infallibilis Scientiae,

Scientiæ, non tamen esse ita verax, ut non posset velle decipere, (prout aliqui existimârunt) non mereretur assensum firmissimum, sicut meretur, si iudicaret non posse fallere velle. Posset enim quis formidare, num fortè hic & nunc vellet fallere.

Hæc, ut dixi, ad minimum sunt regulariter verissima. An vniversim sint vera, si res metaphysicè examinetur, controversi potest. Itaque

50. P. Martinus Ripalda docet primò: non repugnare actum fidei divinæ, hoc est, elicium ab habitu fidei infusæ, cuius motivum non sit Veracitas, nec infallibilitas Scientiæ Dei, sed Fidelitas & Omnipotentia Dei: immò vult defacto tales actus elici. Declaratur. Ponamus Deum Petro promittere v. g. fertilitatem huius anni: in hoc casu, si Petrus agnoscat in Deo perfectionem Fidelitatis & Omnipotentia, & locutionem Dei etiam agnoscat, potest elicere hunc actum: Annus fertilitatis est futurus, quia Deus summè fidelis (hoc est volens facta conformare dictis) & omnipotens hoc revelavit.

51. Quòd autem hic actus non nitatur formaliter ipsâ Sapientiâ infallibili, aut Veracitate Dei, probatur. Esto enim, quòd Petrus ambas has perfectiones etiam agnoscat (quamvis casus fingi posset, quo illas ignoraret, aut nihil de illis cogitaret, sed solum de fidelitate & omnipotentia) non tamen illæ movent ad illum assensum, nam, si per impossibile Deus non esset infallibilis, nec immunis à mendacio, dummodo tamen esset fidelis & omnipotens, adhuc adesset sufficiens & adequatum motivum, firmissimè credendi futuram fertilitatem, quia ad hanc credendam non requiritur, ut Deus nec falli nec fallere possit loquendo, sed solum, ut Deus non possit fallere in non conformando facta dictis: atqui non posset sic fallere; quod probatur. Imprimis, non posset fallere ex defectu Voluntatis: ponitur enim esse summè fidelis: nec etiam ex defectu potentia; ponitur enim Omnipotens. ergo ad illum actum elicendum hæc duæ solæ perfectiones movent: ergo non movet Scientia infallibilis & Veracitas.

52. Porro id quod Ripalda asserit de Promissione Dei, docet etiam cum proportionem de proposito Dei aliquid faciendi; nam tale propositum revelanti Deo potest credi actu fidei, qui moveatur à Veracitate Dei, & non à Scientia infallibili, sed à constantia Voluntatis & ab omnipotentia, & hoc quidem docet consequenter.

53. Docet Ripalda 2. Posse esse assensum fidei, qui moveatur ex sola Veracitate aut sola fidelitate Dei, se junctim ab omnibus alijs attributis divinis, scilicet: Assensum quo solum credimus existere in Deo Judicium aliquod internum particularis objecti, quia Deus revelavit se habere tale Judicium. Probat. Quia etiam si Deus esset fallibilis circa objectum illius Judicij, modò esset verax in dicendo, jam haberemus motivum sufficiens

ad credendum, existere in Deo tale Judicium, licet non haberemus sufficiens iudicium ad credendum, illud objectum sic se habere, prout Deus iudicat se habere. Eodem modo, si Deus revelaret, se habere voluntatem hoc vel illud faciendi, posset existens talis voluntatis credi vi solæ fidelitatis, quæ faceret, ut Deus conformaret facta dictis, hoc est, haberet talem voluntatem, etiam si nec esset circa alia objecta verax, nec Scientia infallibilis, nec Omnipotens. Hæc doctrina P. Ripalda.

54. Priusquam doctrinam P. Ripalda ponderemus, solvenda est vulgaris objectio, quæ probari solet, Veracitatem sub formali suo conceptu nunquam esse Motivum fidei. Deitas, quæ talis, est vltima ratio motiva fidei: ergo non veracitas. Probatur antecedens. Veracitas Deum cognoscitur nec asseritur à nobis, nisi propter Deitatem, ideo enim asserimus Deum esse summè veracem, quia est ens summè perfectum, vna ex perfectionibus divinis est Veracitas: ergo ratio asserendi Veracitatem est Deitas. n. Traseat antecedens, nego Consequent. Quando enim Doctores docent, Veracitatem esse speciale Motivum fidei, loquuntur imprimis de objecto motivo immediato; deinde loquuntur de illi attributo divino, quod fidem movet præ alijs: talis autem est Veracitas, & non Misericordia, Justitia &c. Nam si cognoscamus confusè Deum esse ens infinitè perfectum, deinde verò non cognoscamus explicitè nisi vnicam Veracitatem, hoc sufficit ad credendum Deo. E contra si solum Veracitatem non cognoscamus explicitè, etiam cognoscamus Misericordiam, Justitiam &c. non habeo sufficiens motivum ad credendum Deo loquenti: ergo Veracitas rectè assignatur pro motivo Fidei. Aliter respondet Suarez & Ordo, sed eos bene refellit Lugo. Nunc ad Ripaldam redeamus.

55. DICO I. Objecta à Deo promissa non credimus quin moveamur à Veracitate Dei in cognoscendo; seu quod idem est, quin moveamur à Scientia Dei infallibili. Est contra Ripaldam, sed ex mente carterorum, specialiter Oviedo. Contr. 2. p. 2. n. 29. & 30. & p. 3. Probatur. Etiam si enim aliquis iudicaret, Deum esse omnipotentem, hoc est, potentem facere, quod quid non implicat contradictionem; & præterea etiam iudicaret ex divina revelatione, Deum velle, quantum in se est, efficaciter facere id quod promittit, v. g. conferre visionem beatificam, tamen simul dubitaret de ejus infallibilitate in cognoscenda possibilitate rerum, non posset prestare firmissimum assensum, quòd Deus esset daturus visionem beatificam: posset enim formidare, an Deus non fallatur circa possibilitatem visionis beatificæ, & ex erronea cognitione de possibilitate visionis, former decretum dandi visionem. Ratio à priori est, quia quando assentimur huic propositioni: *Quidquid Deus promittit, illud potest facere*: non assentimur sanè in alio sensu

sensu, quam isto. Quidquid Deus promittit, id non promittit, nisi sciat se posse facere, non promittitur, nisi sciret se posse facere, & ideo quidquid promittit potest facere. Qui enim hanc propositionem negaret, non posset aliam rationem neque dare, quam vnam ex istis duabus, nempe quod putet, vel Deum posse esse fallacem seu jabundum, promittendo quod scit se non posse facere, vel judicare aliqua se posse, quæ non potest facere: ergo contra, qui huic propositioni præbet assensum, debet judicare Deum nec posse esse fallacem, nec errare circa rei promissæ possibilitatem.

76. Ad hoc argumentum responderi posset ex P. Ripalda tribus modis. Primum, quod non pertineat ad Scientiam futurorum, cognoscere non implicantiæ seu possibilitatem rerum, quia hoc pertinet ad Scientiam simplicis intelligentiæ. Ergo non recte colligitur esse necessaria Scientia futuritionis ad fidem promissionum, sicut colligitur esse necessaria ad fidem assertionum. Hæc tamen responsio nihil facit ad solvendum argumentum. Fateor quidem, Scientiam visionis rerum futurarum, non esse motivum credendi promissæ, sed contendo, quod Scientia simplicis intelligentiæ de rerum possibilitate, sit motivum credendi promissæ: ergo non sufficit sola fidelitas cum omnipotentia, prout contendit Ripalda.

77. Responderi posset 2. Ad omnipotentiam Dei non solum spectare, posse omnia quæ non involunt contradictionem, sed etiam omnia quæ Deus vult efficaciter facere. Sed contra. Vel hoc secundum, scilicet, *posse facere quæ vult facere*; aliquid superaddit huic quod est: *posse facere quidquid non repugnat*; vel nihil superaddit: si nihil superaddit, inanis est responsio, quia præter verba nihil continet. si aliquid superaddit; ergo Deus potest velle facere aliquid quod repugnat: nam rebus non repugnantibus nihil potest superaddi, nisi aliquid repugnans.

78. Responderi posset 3. Requiritur quidem Scientiam Dei de possibilitate rerum, ut Deus eliciat decretum faciendi rem promissam, sed non requiritur, ut decretum jam existens connectatur cum objecto, seu cum futuritione rei promissæ, hoc enim habet per essentiam suam: & ideo solum decretum, seclusa etiam Scientia Dei, est sufficiens medium seu motivum credendi futura promissæ. Sed contra. Connexio quam habet Decretum Dei cum re promissæ, nobis non aliter innoscitur, nisi in quantum judicamus, Deum nihil cæco modo velle, sed velle ea solum, quæ scit se posse: adeoque hæc Scientia ex parte objecti, movet partialiter, ut credamus futura esse, quæ Deus vult & promittit. Et hinc patet responsio ad fundamentum P. Ripalda.

79. Obijcies tamen ulterius. Non ideo Deus potest aliquid facere, quia scit se posse, sed contra, ideo scit se posse, quia potest facere: ergo Scientia Dei non est motivum ad cognoscendam

potentiam talis objecti: ergo sufficit cognitio potentia & voluntatis faciendi. *Res.* Negando utramque consequentiam. Nam licet in se res ita se habeat, sicut ponit objectio in antecedente, in ordine tamen ad nos, & ad nostram assensionem firmissimam, quæ judicemus aliquid non involvere contradictionem, necesse est, ut supponamus in Deo Scientiam de possibilitate illius rei, quam Scientiam se habere revelat Deus hoc ipso quod revelet, se hoc vel illud velle facere. Quando autem naturali discursu judicamus aliquid non involvere contradictionem, non erit hoc iudicium regulariter tam firmum, quam firmum est assensus fidei, nixus revelatione Dei de scientia possibilitatis.

60. DICO 2. Fides promissorum nititur etiam Veracitate Dei in dicendo. Probat. Deus non potest à nobis defacto cognosci fidelis esse, quin iudicetur esse fidelis per essentiam suam: nulla enim ratio suadet, Deum esse fidelem, quæ solum probet esse fidelem contingenter & mutabiliter, sicut est homo: ergo Deus nunquam potest aliquid promittere, quin tunc actu habeat voluntatem faciendi id quod promittit: si enim posset tunc habere voluntatem non faciendi quod promittit, posset utique in illa voluntate perseverare, & per consequens esse infidelis. Ergo quando assentimur Deum esse fidelem, assentimur simul, Deum esse veracem in dicendo, & per consequens, quando credimus aliquid futurum propter Dei fidelitatem, illud ipsum tunc credimus futurum propter Veracitatem. Probat. ultima illatio. Si enim judicamus Deum non posse aliquid promittere, quin actu tunc velit illud facere, hoc ipso jam asserimus, Deum non posse mentiri, revelando se aliquid facturum, quod tamen nolit facere: ergo jam iudicatur Deus verax saltem in hoc puncto, quod non possit dicere, se habere voluntatem aliquid faciendi, quando talem voluntatem non habet. Ulterius, nullam habemus rationem asserendi, Deum esse veracem in hoc puncto, quæ non probet universaliter, quod Deus nunquam possit mentiri: ergo à primo ad ultimum, nunquam potest nos in hoc statu movere fidelitas Dei, quin moveat etiam Veracitas.

61. DICO 3. Potest assignari aliquod objectum revelabile à Deo, ad quod directè & immediate credendum, non movet infallibilitas divina Scientia, prout est formaliter distincta à Veracitate in dicendo. Nempe, quando quis crederet directè, in Deo existere cognitionem talis vel talis objecti, v. g. peccati futuri Antichristi: Declaratur. Veracitas in cognoscendo, prout in præsentem accipitur, non est quæcunque infallibilitas cognitionis in ordine ad seipsam, prout affirmat existentiam sui, sed, prout est infallibilis in ordine ad objectum, saltem formaliter distinctum ab ipsa cognitione quæ affirmatur. Jam verò, omnis cognitio affirmat reflexè & infallibiliter, se existere, ita ut ne fingi quidem possit esse falsa:

T t

falsa : fingeretur enim existere simul & non existere : ergo infallibilitas cognitionis in ordine ad existentiam sui, quam affirmat, non est formaliter distincta ab ipsa cognitione. Itaque ad credendum Deo, asserenti, se habere tale iudicium de peccato Antichristi, sufficit Veracitas in dicendo. Ratio est : quia Veracitas in dicendo, includit formaliter infallibilitatem cognitionis circa seipsam : est enim Veracitas in dicendo, voluntas conformandi verba menti loquentis : ergo est voluntas proferendi Verba non quomodocunque, sed proferendi verba tunc, quando adest talis mens & cognitio, qualem adest loquuntur verba.

CONTROVERSIA III.

Utrum Veracitati Dei assentiamur actu Fidei immediato vel mediato.

62. Sensus questionis est, utrum, quando credimus aliquod mysterium revelatum, v.g. Incarnationem Verbi propter Veracitatem Dei & revelationem ejusdem, utrum, inquam, ipsi Veracitati Dei tunc assentiamur per actum fidei, & an eidem Veracitati assentiamur etiam propter revelationem Dei, testificantis se esse veracem, vel potius, an assentiamur Veracitati Dei immediate, & tanquam ex terminis notæ.

Suppono autem ex veriore philosophia, quod omnis actus intellectualis attingat suum objectum formale & motivum, eique assentiat, & per consequens, cum motivum actus fidei sit Veracitas Dei, debet actus fidei attingere Veracitatem, eique assentiri. hoc supposito

63. DICO, nos assentiri veracitati Dei per actum fidei immediate, hoc est, non propter revelationem tanquam motivum. Contrarium videtur sentire Suarez *disp. 3. s. 6.* Probat. Si Veracitati Dei non assentimur immediate; ergo mediante revelatione: atqui hæc sola non sufficit, sed debet ex parte motivi accedere Veracitas : ergo si Veracitatem Dei credomediate, seu propter revelationem, credo etiam veracitatem propter veracitatem: ergo propter veracitatem immediate cognitam : vel de hac iterum redibit Argumentum, & dabitur processus in infinitum. omnis enim assensus mediat, resolvendus est in assensum immediatum circa motivum. Ergo fatendum est, Veracitatem aliunde quam per revelationem innotescere, esto possit etiam veracitas sub conceptu magis explicito aut amplo credimediate propter veracitatem, non ita explicitè & amplè jam aliunde cognitam, ut postea videbimus : hic enim solum contendimus, quod necesse sit, nos Veracitati aliquatenus immediate assentiri, & non propter revelationem.

64. Hinc rectè infert Card. de Lugo, quod si quis dubitaret de veritate hujus propositionis :

Deus est summè verax ; quod inquam talis non posset vllis miraculis ad fidem converti : quod quantumvis crederet, Deum per illa miracula, qui, dubitaret tamen, utrum non veller fuisse, quapropter deberet prius hunc errorem deducere, prout etiam advertit Altisiodorensis *lib. 3. Sententiarum. 3. c. 2. q. 1.*

Objicies 1. Si nobis Veracitas Dei essetmediate nota, tunc etiam existentia Dei essetmediate nota, sed hoc est contra Theologos, communiter asserentes, existentiam Dei nobis non esse immediate & per se notam ex terminis innotescere ex creaturis : ergo nec Veracitas Dei potest esse nobis immediate nota. R. Negando sequelam. quando enim dicimus, Veracitatem Dei innotescere nobis immediate, hæc est independenter à revelatione tanquam à motivo, hoc non est intelligendum de Veracitate ut talis & absolute existente, sed conditionate : Si Deus existit, verax est ; seu ; *De essentia Dei est, quod veraxem* : in qua propositione non minus præceditur ab actuali existentia, quam quando dicimus, *Leo est animal.* Ulterius verò ipsi existentia absolute assentimur, quatenus immediate assentimur locutioni Dei quæ tali, hoc est, quatenusmediate ex apprehensione externorum signorum nobis credibile apparet, hoc miraculum, v.g. suscitationem Lazari in his circumstantiis factum, esse testificationem quandam supernaturalem, provenientem ab ente infinite perfecto, adeoque existente, prout infra magis declarabitur. Hæc autem jam apparet, quod existentia Dei innotescat ex creaturis, ut habentibus connexionem cum existentia Dei.

65. Objicies 2. Ex nostra Conclusionè requiritur, actum fidei esse evidentem; hoc autem est contra S. Paulum, dicentem, quod fides inargumentum rerum non apparentium. Sequitur probatur. Prima Veritas, prout à nobis naturalilumine, & independenter ab omni revelatione cognoscitur, non minus evidenter cognoscitur, quam alia divina attributa, ut omnipotentia etc. est enim evidens, quod Deus habeat omnem perfectionem, & evidens etiam est, Veracitatem esse perfectionem. Respondent Lugo & Ripallius, concedendo sequelam, & negando esse inconsoniens, admittere hujusmodi evidentiam in actu fidei. Claritatis gratiâ possumus distinguere sequelam : sequitur fidem posse esse evidentem circa objectum formale inadæquatum, conceditur, circa objectum formale adæquatum, negatur.

66. Urgebis. Assensus fidei debet esse certior quocunque actu naturali evidenti, qui cognoscitur Veracitas Dei : ergo assensus mysterij revelati v.g. Incarnationis, non potest evidentiā circa Veracitatem Dei, quia conclusio non potest esse certior, quam sit assensus circa motivum. Ad hæc replicam inferius respondetur, cum agatur de firmitate actus fidei, comparati cum firmitate actus evidentiis metaphysicis. Breviter nunc respondeo, Veracitatem posse cognosci

gnosci vel evidentia Metaphysica, quæ non suscipit magis & minus; & tunc nego quod actus fidei debeat habere majorem certitudinem, quam talis actus naturalis, quoad modum adhaerendi, quidquid sit de certitudine proveniente ex perfectione supernaturalitatis: Vel cognoscitur tantum evidentia physica, aut adhuc minore claritate, suscipiente magis & minus quoad firmitatem adhaerentis, vtore proveniens formaliter ab imperio voluntatis, & tunc dico, quod ex eodem imperio voluntatis assentiamur tam firmiter Veracitati, vt sufficiat ad actum fidei eliciendum circa ipsum Mysterium revelatum.

67. Obijcies 3. Aliqui viri docti opinati sunt, Deum posse velle decipere, dicendo falsum: neque esse imperfectionem, aliquando posse dicere falsum: ergo non omni credenti est evidens, aut etiam summè probabile, Deum esse summè veracem. R. Illos viros doctos admisisse quidem, quod Deus possit dicere falsum, sed non in casu quo Deus obligat ad credendum firmissimè, prout facit revelando mysteria necessaria ad salutem, & quidem cum talibus motivis credibilitatis, qualia defacto existant in Ecclesia pro articulis fidei. Quod si quis existimasset, Deum etiam sic posse velle decipere, dicendum est, quod stante tali errore actuali, fuisset impossibile tali homini, elicere actum fidei firmissimum: nec etiam fuisset possibile agnoscere obligationem credendi firmissimè. Non enim potest Deus obligare ad impossibile: est autem impossibile credere firmissimè prudenter illum, qui dubitat de Veracitate loquentis.

68. Obijcies 4. Quidquid revelatur in Sacris litteris, illud potest credi propter revelationem, tanquam propter motivum: atqui Deum esse summè veracem, revelatur in SS. litteris: ergo potest credi propter revelationem divinam; & quidem tunc debet credi propter solam revelationem, & non propter Veracitatem, alioquin Veracitas esset motivum ad seipsam, ita vt simul & mediatè & immediatè illi assentiremur.

Ad hoc argumentum respondet Card. de Lugo n. 110. Veracitatem in isto casu credi propter se non eodem, sed diverso modo cognitam: alioquin, inquit, Syllogismus fidei esset in duobus solis terminis, nempe Veracitate & Revelatione, & conclusio esset eadem cum maiore præmissa, quæ omnia sunt absurda. Deinde addit, syllogismum, vt sit in tribus terminis, esse sic formandum. *Quidquid Deus dicit, est verum. Sed Deus dicit, quod quidquid Deus dicit, est verum: ergo verum est, quod quidquid Deus dicit, est verum.* vbi, illud *Verum*, quasi reflexè applicatum ad illud *Dictum Dei*, est alius terminus. non enim requiritur, vt tres termini sint realiter distincti, sed sufficit distinguere quoad modum concipiendi: quo pacto distinguitur in præsentibus *Verum reflexum*, à Veritate directà, cui applicatur in conclusione, cum dicitur: *Verum est, omne dictum Dei esse verum.*

& sic creditur Veracitas reflexa propter veracitatem directè cognitam.

69. Hac tamen responsio mihi nunquam placere potuit. Contra illam argumentor primò. Revelationes Dei non debent esse inutiles, sed conducere ad instructionem nostræ ignorantia, juxta illud Pauli, quod omnis Scriptura divinitus inspirata utilis sit ad docendum &c. atqui si revelatio de Veracitate Dei, aliud non docet, nec ad aliud servit, quam vt assentiamur veracitati reflexæ propter eandem veracitatem directè cognitam, nullam planè habet estimabilem utilitatem ad eruditionem populi fidelis, & ad Deum melius cognoscendum: ergo &c.

70. Argumentor 2. Si præmissæ ita formandæ sunt, vt formavit Lugo, sequitur nullum Mysterium fidei credi directè, sed semper reflexè, quod est contra omnium sensum: Sequelam ostendo exempli causâ in Mysterio Incarnationis: hoc mysterium, inquam, nunquam crederetur directè, dicendo, ergo *Verbum est incarnatum*: sed tantum & semper reflexè dicendo: *Ergo verum est Verbum esse Incarnatum.* Syllogismus enim erit ita construendus. *Quidquid Deus dicit, est verum. sed Deus dicit, Verbum esse incarnatum: ergo verum est, Verbum esse incarnatum.*

71. Confirmatur. Si enim ex illis præmissis posset inferri conclusio, quæ directè crederetur Mysterium, sequeretur, posset ex duabus præmissis affirmativis inferri conclusionem negativam, quod repugnat Regulis Logicæ. Probatur sequela in exemplo. *Quidquid Deus dicit, est verum; sed Deus dicit Adamum non obedivisse præcepto, Christum non fecisse peccatum, Beatissimam Virginem non cognovisse virum &c. ergo Adam non obedivit præcepto: Christus non peccavit: B. V. non cognovit virum.* hæc, inquam, Illationes non minus erunt legitima, quam illa esset, si directè inferretur: *Ergo Verbum est incarnatum.* Porro, dari actus fidei negativos, admittit ipse Lugo, disp. 8. n. 7. ergo vt tales legitime inferantur, debent præmissæ aliter formari quam formavit Lugo. Itaque

72. Quæres, quomodo præmissæ formandæ sint, vt Mysterium revelatum directè inferri possit in rigore Logico. R. Esse ponendas hoc modo. *Omne, quod Deus summè verax revelavit esse incarnatum, est incarnatum. Sed Verbum est aliquid, quod Deus summè verax revelavit esse incarnatum: ergo Verbum est incarnatum.* Pro Syllogismo negativo sic. *Nulla Persona, quam Deus summè verax revelavit non peccasse, peccavit: sed Christus est Persona, quam Deus summè verax revelavit non peccasse: ergo Christus non peccavit.*

Quando ergo communiter solent ita formari: *Deus est summè verax: sed Deus dicit, Verbum esse incarnatum: ergo Verbum est incarnatum.* clarum est non esse Syllogismum formalem, ad Regulas Logicas concinnatum, sed tamen æquivalentem & compendiosum.

73. Vt ergo ad objectionem respondeamus, & ostendamus, quæ ratione Veracitas Dei

sit à Deo directè & vtiliter revelata, ut vi illius revelationis possit vtiliter credi, non obstante quòd ille assensus debeat nisi Veracitate Dei aliunde cognita, Respondeo & dico, hoc in duplici casu contingere posse. Primum itaque posset alicui esse evidens, quòd Deus sit summe verax, quando loquitur de se, suisque attributis, etiam si non esset evidens, quòd circa alia non posset velle fallere. Ratio est, quia evidens est, quòd quicquid Deo non convenit, sit imperfectio, vel habens adjunctam imperfectionem: unde sequitur, quòd quicquid Deo tribueretur illi non conveniens, esset Deo tribuere imperfectionem: hoc autem est blasphemare, ubi non excusat ignorantia. Deus autem nec est capax ignorantiae, nec potest in seipsum esse blasphemus: ergo Deus nihil potest sibi tribuere, quòd ipsi non convenit. Ergo hoc sensu potest alicui esse evidens, quòd Deus sit verax, quin evidens sit, quòd non possit alijs rebus tribuere quòd illis non convenit, quia ratio allata hoc tam clarè non probat, cum fuerint viri docti & pii, qui aliter senserint. Hoc supposito patet, quòd Deus ut verax circa se, possit esse motivum credendi, eum esse veracem universaliter, si nempe hoc revelavit, & formabitur syllogismus hoc modo. Omne attributum, quòd Deus circa se summe verax sibi tribuit, convenit Deo: sed Deum esse universaliter veracem, est attributum quòd Deus circa se summe verax sibi tribuit revelando tribuit: ergo Deum esse universaliter veracem, convenit Deo.

Secundò dici potest, Veracitatem Dei posse esse objectum materiale fidei, & credi propter revelationem & propter Veracitatem, cum eadem prorsus latitudine sumptam, quā sumitur in conclusione, sed cum hoc discrimine, quòd in pramissa seu in motivo, sumatur & affirmetur solum conditionatè, si Deus existit: in conclusione verò ponatur; Deum esse veracem absolute, seu quòd idem est, Deum existere veracem, quia quatenus assentimur revelationi quòd sit locutio Dei, asserimus etiam, Deum existere, nemo enim loquitur qui non existat. Cum itaque in neutra pramissa fuerit absolute & formaliter affirmata existentia Dei veracis, poterit esse objectum materiale conclusionis.

CONTROVERSIA IV.

Vtrum Veracitas Dei præter Infalibilitatem in cognoscendo & dicendo, includat insuper hoc prædicatum: Non posse permittere hanc apparentiam credibilitatis, quin Deus loquatur.

74. Recentiores aliqui, secuti Cardinalem Palavicinum libel. de fide. n. 63, dixerunt, Veracitatem Dei adæquatè sumptam, & prout spe-

cificat virtutem Theologicam Fidei, non consistere adæquatè in his duobus: *Non posse loquari fallere, nec cognoscendo falli*, sed insuper includere aliud prædicatum & perfectionem divinam, quæ quidem non possit evidenter cognosci, sicut possumus duo præmemorata, sed quæ immediate terminis appareat summe credibilis, & est hoc prædicatum: *Deus non potest permittere tantam apparentiam credibilitatis, quantum habent homines obligati credere, & credentes fide divina, quin Deus loquatur.*

75. Fundamentum ita opinandi est hoc: Quicunque est infidelis & peccat non credendo, facit Deum mendacem, ut habetur 1. Jo. 1. & 2. sed hoc non esset verum, nisi Veracitas includeret illud prædicatum: ergo illud includit. Minor probatur. Plurimi, & fere omnes, qui non credunt, non sunt tam blasphemii, ut dicant Deum posse mentiri, aut posse in sua Scientia falli. sed ideo solum peccant, quia negant Deum per hæc signa & motiva credibilitatis loqui: qui hoc negando debent negare aliquod prædicatum Veracitatis Dei; nemo enim facit Deum mendacem, nisi qui negat ejus veracitatem: ergo ut omnis infidelis faciat Deum mendacem, debet Veracitas Dei includere hoc prædicatum: Deum non posse permittere tantam apparentiam motivorum credibilitatis, quin loquatur. Supponunt autem, (quòd & ego verum existimo) motiva credibilitatis esse ultimum complementum locutionis divinæ, prout ad nos directæ.

76. Ex hoc fundamento deducunt, quòd respectu simplicium, non possint esse eadem motiva credibilitatis pro articulo vero & falso æqualiter proposito à parochio, quia hæc possunt poni, quin Deus loquatur per illa, sed debent dari aliquod supernaturale discerniculum obiectivum pro articulo vero, quòd non apparet restricto pro articulo falso. Hujus discerniculi supra mentionem fecimus, & contra illud satis disputabimus. Nunc solum examinabimus, ut ad Veracitatem Dei pertineat, hoc prædicatum ab adversarijs asseritum, quicquid sit an debitis motiva credibilitatis habeant sibi identitatem hoc prædicatum. *Non posse existere per vltimam apparentiam, quin sint locutio Dei, aut connexa cum locutione Dei:* nam de hoc infra agemus.

Et ecce! dum hæc scribo, traditur mihi scriptum Romanum Professoris Hispani, ob doctrinæ claritatem & soliditatem jam passim celebratæ, quo discerniculum acriter refutatur, & defenditur doctrina communis jam à me indicata. Hoc scriptum infra pro confirmatione dicendum producam. Nunc ad propositum,

77. DICO. Veracitas Dei prout est motivum formale fidei, non includit hanc perfectionem divinam: *Non posse permittere tantam apparentiam, quantum habent motiva credibilitatis quin Deus loquatur.* Probatur 1. Si hanc perfectionem includo-

reddere mendacem, vel omnino mutum. Ergo &c. Ex his omnibus apparet, ad Veracitatem Dei non pertinere hoc prædicatum. *Non posse permittere hanc apparentiam, quin Deus per illam loquatur.*

82. DICES. Sit ita: saltem pertinebit ad Veracitatem Dei hoc prædicatum: Deum non posse loqui, quin loquatur per talem apparentiam, quæ sit essentialiter locutio Dei. Sed moneo adversarios, ne huc confugiant. Nam etsi illi asserant veram esse hanc propositionem, facti tamen debent, eam non esse fidei divinæ credendam: adeo enim non est de fide, ut vix mereatur nomen opinionis, cum illi contradicant omnes Theologi, exceptis discerniculi patronis, qui sunt quàm paucissimi. Contradixit illi recentissimè Hispanus Theologus supra laudatus ex eadem Theologica cathedra, ex qua adversariorum propositio primò (quod sciam) prolata est. Contradixit, inquam, illi dum prolixè contendit ex recepta Theologorum doctrina (pro qua in specie citat Valentiam, Tannerum, Grandum, Lugonem, Conink, & ego duplo plures afferam inferius) posse paria motiva credibilitatis defacto dari, tam respectu articuli veri quàm falsi, & in priore casu sufficere, ut in executione ponatur actus fidei supernaturalis.

CONTROVERSIA V.

Quomodo Fides nostra nitatur Revelatione Dei: ubi ultima Fidei Resolutio declaratur.

83. **R**esolutio alicujus actus intentionalis aliud non est, quàm explanatio ultimi motivi seu objecti formalis, in quo ille actus ultimò sistit, ita ut illi immediatè, & propter se adhareat; estque illud quod interroganti, cur hoc vel illud affirmet, redditur ultimò pro ratione, ita ut non possit ulterius interrogatio institui. v.g. hujus argumenti Conclusio: *Omne rationale est risibile: omnis homo est rationalis: ergo omnis homo est risibilis.* hæc inquam conclusio dicitur resolvi in suas præmissas: quia interroganti, cur omnis homo sit risibilis, redditur ratio: quia est rationalis, & omne rationale est risibile. interroganti autem ulterius, cur omnis homo sit rationalis, non redditur alia ratio, quàm quòd hæc sit essentia hominis, & interroganti, cur omne rationale sit risibile, non redditur alia ratio, quàm, quòd risibilitas sit proprietas rationalitatis.

84. Quomodo autem Fides resolvatur in Veracitatem, dictum est supra. Major difficultas nascitur ex parte revelationis. Quando enim quis interrogatur, cur credat Incarnationem, non est satis, si respondeat: *quia Deus verax est:* si enim Deus Incarnationem nunquam testatus esset, non possemus ab ejus Veracitate magis moveri ad affirmandam Incarnationem, quàm ad af-

firmandum, sydera esse paria. Est ergo in responsione addendum: *Quia Deus dixit.* Hæc autem oritur difficultas. Quando enim dicitur: *Quia Deus revelavit:* vel loqueris de aliquatione divina præsentè, quæ tibi immediatè Deo, & non apparet, quænam illa sit, vel loqueris de revelatione aliqua præterita, facta autem Moysi, Prophetis, Apostolis &c. atqui hæc non est immediatè manifestata, aut ex veritate nota: ergo non potes illi immediatè assensum ergo necesse est ut illi assentiaris propter aliquod medium. quaritur ergo iterum, vel hoc medium alia quædam locutio divina, & de illa redit totum argumentum: vel est aliquid aliud: & sic non resolvitur fides in locutionem divinam, sed in aliquid aliud, quod est absurdum.

85. Declaratur difficultas amplius. Etenim si Gentilis clarè & rectè apprehendat, quid sit Veracitas, quid locutio Dei, item quid sit Incarnatio, horum tamen objectorum apprehensio nunquam determinabitur aut inclinabitur ad ferendum Verbum esse incarnatum, nisi appareat aliquid aliud, cum quo appareat esse connexa revelatio Incarnationis: ergo assensus revelationis videtur ulterius resolvendus in aliquid aliud. Sed ut enim, cum quaeritur à nobis, cur credamus Verbum esse incarnatum, non respondemus, hoc nobis esse ex terminis notum, sed quia Deus summè verax revelavit: ita si quaeratur à nobis ulterius: unde moveamur ad credendum, quod Deus hoc aliquando revelaverit, debemus propter ulteriorem rationem reddere, cum nobis revelatio Dei æquè parum immediatè innoteat, atque ipsum mysterium Incarnationis. Porro non apparet aliud, quàm v.g. propositio Theologica, quæ nobis innotescit per Pastores & Doctores, & alia testimonia: atqui hæc omnia sunt humana, & in quantum sunt humana, sunt fallibilia, fides autem debet nisi auctoritate infallibili; neque etiam esset fides divina, hoc est credens Deo, sed humana, quæ tandem ultimò credemus hominì. ergo neque in hæc resolvitur prædicta Theologica.

86. Quod si dicas, Ecclesiam esse infallibilem, vrgetur: quia de hac infallibilitate, cum sit articulus fidei, sicut est Incarnatio, redditur argumentum: neque enim ea constat immutabiliter ex terminis. Deinde Ecclesia non loquitur regulariter suis fidelibus nisi per Pastores & Doctores, qui tamen non habent donum infallibilitatis: neque promissam assistentiam Spiritus Sancti, sicut habuerunt Apostoli. Et hæc est difficultas præsentis Controversiæ, in qua nunc aliorum opinioniones referemus.

87. Sectariorum quidem, præsertim Libertinorū & Schwenckfeldianorum error fuit, idcirco nostram tandem resolvi in Spiritum privatum, hoc est in inspirationem seu locutionem quædam privatam, & internam, quæ Deus hominì interiori manifestat, quis sit sensus hujus vel illius loci S. Scripturæ.

88. Contra hunc errorem pugnant nostri Controversistae, dum agunt de Iudice Controversiarum. Pro ratione nostri instituti rejicitur 1. ab experientia: Nos enim talem superhumanam locutionem in nobis non experimur: deberemus autem experiri, quia adversarii volunt, nos non credendo, prout illi credunt, peccare: ergo ideo peccamus, quia Deo interius loquenti non credimus: ergo deberemus hanc locutionem reflexè cognoscere & experiri, quod Deus nobis loquatur. 2. Quia ista interna locutio Dei ab adversariis conficta, facit Deum mendacem: nam illi faciunt, hanc inspirationem sibi factam etiam pro contradictorijs, quatenus sæpè suos articulos fidei mutantur. 3. Quia cum fides sit ex auditu, ad Rom. 10. Non est expectanda hæc revelatio privata, sed nascitur obligatio credendi, quando publicè auctoritate sufficienter proponitur, quod credendum est. Verùm hodierni etiam ab hoc articulo suo multum recedunt, ut videre est in Amefio. Relictis ergo his erroribus, sententias Catholicorum aggrediamur.

§. I.

Rejicitur Sententia resolvens Fidem in Lumen internum Fidei.

89. Prima Sententia solet referri eorum, qui videntur docere, Fidem nostram ultimò resolvendam esse in Lumen internum Fidei. Ita videtur sentire Bannez, Aragonius, Canus, quos refert & sequitur Granadus *Tr. 1. disp. 5. §. 5.* & seqq. Verùm hi AA. si rectè intelligantur, non loquuntur de resolutione fidei in suum motivum formale Quod, sed in causam efficientem (ut in terminis se & S. Thomam explicat Aragonius) vel in rationem formalem Quà applicatur ipsum motivum formale Quod. Et quia de hac resolutione non est questio, ideo difficultatem non solvunt. Quod autem in priore sensu loquantur, patebit ex eorum fundamentis & objectionibus.

90. DICO 1. Videtur esse innegabile, quod Deus hominibus revelaverit aliqua per immersionem alicujus illustrationis miraculosæ, quæ reflexè & experimentaliter cognita fuit motivum aliquid credendi, & habuerit rationem divinæ locutionis. Declaratur in exemplis. Quando S. Petrus Act. 10. in mentis excessu per lintei descensionem & cetera ibi narrata, fuit edoctus, Gentes ad Evangelium admittendas esse (idem dico de innumeris alijs ejusmodi raptibus & visionibus objectorum à parte rei non existentium, sed miraculosè apparentium acsi existerent, quibus plena est Apocalypsis) hujusmodi visio postmodum reflexè cognita poterat deprehendi, quod hic & nunc non potuerit naturali motu & viâ excitari, sed vel à Deo, vel à demone. accedente deinde examine per Regulas quas tradunt Ascetæ pro discernendis spiritibus, fiebat prudenter credibile, quod non à demone, sed à Deo sit immissa, & quidem in eum finem, ut cognosce-

retur tale objectum revelatum. quo casu cognitio reflexa & experimentalis supra illam illustrationem miraculosè immisissam, fundat Judicium de credibilitate objecti, dictans, dignum esse creditu, Deum nunc mihi loqui, ipsa autem illa illustratio habet rationem locutionis passivæ: & ideo rectè potest in tali casu actus fidei resolvi in talem illustrationem, prout subit rationem locutionis, & objecti reflexè cogniti. Quantum autem hæc illustratio differat ab illustratione discerniculari, quam aliqui RR. attribuunt de via ordinaria rusticis, nempe, toto cælo, patebit ex dicendis suo loco, quando talis illustrationis implicantiæ probabo.

91. DICO 2. Loquendo de fide prout elicitur de via ordinaria, resolutio fidei non potest fieri in ejusmodi illustrationem. Probabitur Conclusio ex dicendis de motivis credibilitatis universalibus. Nunc breviter Probatur. In illud debet fieri resolutio fidei, quod ultimò reddimus pro ratione, quare credamus v. g. Mysterium Incarnationis. atqui pro ratione ultima non reddimus aliquam illustrationem similem illis, de quibus in priore Concl. locuti sumus. Ergo &c.

92. Objic. 1. Ex Epist. 1. Jo. c. 5. Qui credit in Filium Dei, habet Testimonium Dei in se. 2. Testimonium Dei esse locutionem Dei, quam dicimur habere in nobis objectivè, non subjectivè. sicut dicimur habere in nobis secreta quæ alius nobis communicavit.

Objic. 2. Fides resolvenda est in illud, à quo determinatur intellectus ad eliciendum potius assensum supernaturalem quàm naturalem: atqui hoc non est veracitas Dei aut Revelatio, nam hæc etiam per actum naturalem attingi possunt. sed determinatio provenit ab illustratione supernaturali: ergo fides resolvenda est in illustrationem supernaturalem. 2. Dist. majorem. Si loquamur de Resolutione Fidei in causam efficientem, concedo. si loquamur de resolutione in causam motivam ex parte objecti, nego. & distingo minorem. Illustratio est talis causa determinativa in genere applicationis & principij effectivi, concedo minorem, in genere causæ objectivæ & motivæ, nego minorem: & eodem modo distingo consequens. Ergo fides est resolvenda in illustrationem supernaturalem, loquendo de resolutione in causam efficientem, concedo consequ. loquendo de resolutione in motivum formale, nego Conseq.

§. II.

Rejicitur Sententia resolvens Fidem in Revelationem Dei tanquam in meram conditionem.

93. Plurimum sententia est, Locutionem Dei habere se respectu actus fidei tanquam meram conditionem, & solam Veracitatem esse motivum adæquatum.

DICO,

DICO, Revelationem Dei, quæ ultimò reddit aliquod objectum credibile, esse parziale motivum formale. Probatur 1. Ex SS. Litteris, in quibus semper fides reducitur ad Verbum Dei, ejusdemque reificationem, & non aliter reducitur ad auctoritatem Dei, quàm ad ipsam loquelam Dei, hoc est, pariter ad utrumque. Confirmatur. Nam S. Scriptura loquitur semper de Verbo Dei tanquam de causa & virtute causativa fidei, quo modo nunquam loquimur de conditionibus applicativis virtutis v.g. Sermo Dei dicitur esse infallibilis, certus, hoc est, certificans, firmus &c. nemo autem dicit quòd applicatio ignis calefaciat &c.

94. Probatur 2. Illud tenet se ex parte motivi respectu Fidei, per quod in ordine ad nos, & ad impetrandum assensum fidei quæ talem, connectitur prima Veritas cum objecto: atqui hoc facit revelatio. Ergo &c. Major patet. Nam quando vni assentimur propter aliud, assentimur propter connexionem cum illo: ergo id per quod habetur formaliter talis connexio, habet rationem motivi formalis. Minor verò probatur. Nam licet Scientia Dei habeat quoad se connexionem cum objecto, hæc tamen connexio non apparet nobis immediatè, alioquin Deo tacente sciremus omnia quæ scit Deus: ergo debet aliquid aliud supervenire, quod nobis immediatè innotescat, & quod habeat connexionem cum Scientia Dei de tali determinato objecto. & hoc non est aliud quàm locutio Dei: ergo per hanc connectitur quoad nos Veritas & Scientia Dei cum tali determinato objecto: ergo habet rationem motivi.

95. Probatur 3. Actus fidei est ad minimum discursus virtualis, ut communiter docetur. ergo illud omne est motivum fidei, quod haberet pro motivo formali Syllogismus formalis, in quem ille virtualis resolveretur: atqui Syllogismus formalis haberet pro motivo formali partiali revelationem Dei: ergo eandem habet etiam actus fidei. Minor patet ex suprà dictis, ubi ostensum est, quòd medius terminus sit: *Dictum à Deo veraci.* v.g. Omne quod Deus verax dixit esse incarnatum, est incarnatum: Sed Verbum est, quod Deus dixit esse incarnatum: ergo Verbum est incarnatum. Vbi apparet, quòd non minus revelatio quàm Veritas constituat conceptum objectivum medij termini.

96. Objicies 1. Si fides haberet pro motivo partiali aliquid creatum, nempe revelationem passivam seu externam, sequeretur eam non esse virtutem Theologicam, sed tantum virtutem moralem: consequens dici non potest. Sequela probatur. Quia Virtus Theologica differt à morali per hoc, quòd ipsius motivum sit aliqua perfectio divina, & increata. g. Negando sequela. Disparitas est, quòd Virtus Theologica habeat saltem parziale motivum increatum, non item vlla Virtus moralis, quæ semper pro motivo formali habet aliquam honestatem objectivam

creatam. Simili modo differunt inter se effectus Naturalis & Supernaturalis, quòd Naturalis potest habere principium adæquatum naturale, Supernaturalis verò habeat saltem principium inæquatam supernaturale.

97. Objic. 2. Quidquid est indifferens ad falsitatem, & veritatem, non potest esse motivum fidei divina: sed locutio externa est indifferens ad veritatem & falsitatem: ergo &c. g. Distinguen-
guendo majorem; Non potest esse motivum adæquatum, concedo: inadaquatam, nego. sufficit enim, quòd, quando conjungitur cum aliquo motivo partiali, nempe cum veracitate, tanquam effectus cum causa, non sit indifferens ad veritatem & falsitatem. Simili modo, id quod est indifferens ad pulchrum vel turpe, non potest esse motivum adæquatam complacentiæ, bene tamen motivum inadaquatam, quia talis tunc v.g. conjuncta cum tali naso, est objectum complacentiæ, si conjungeretur cum alio naso, haberet objectum displicentiæ.

98. Objicies 3. Visio Beata succedit fidei: ergo utriusque objectum formale est idem: atqui Visionis Beate objectum formale est ipse Deus, & nihil aliud: ergo & fidei. g. Negando consequentiam & paritatem. Nam primò, Visio Dei videt Deum intuitivè, & in Deo videt connexionem cum rebus creatis, quæ connexio non apparet nobis inter Veracitatem Dei & objecta quæ Deus scit, nisi accedat revelatio. Secundo, Visio beatifica est simpliciter necessaria, & metaphysicè evidens, fides autem est libera & obscura: ergo debet illi obscurè apparere connexio inter motivum formale & objectum materiale: hæc autem obscuritas non habetur à Veracitate obscurè cognita, nam hanc plurimè evidenter cognoscimus: ergo debet aliud de provenire, nempe à locutione, quatenus nimirum nobis non est evidens, hæc signa externa hic & nunc habere connexionem cum locutione Dei. Hinc ergo potius confirmatur Conclusio: quia illud à quo fides significatur in ratione libertatis & obscuritatis, debet pertinere ad motivum formale: atqui hoc non est aliud quàm locutio Dei: ergo &c.

§. III.

Rejicitur sententia resolvens Fidem in revelationem præteritam.

99. Celebris antehac erat sententia, Fidem nostram resolveri in Veracitatem & Revelationem præteritam Dei, ita quidem ut ipsi revelationi præteritæ quæ facta est Prophetis, Apostolis &c. non aliter ac ipsi Veritati Dei assentimur immediatè propter se, sed obscurè. Vnde licet intellectus non habeat aliam rationem formalem assentiendi ipsi revelationi, quòd extrinsecum & sit locutio Dei, habet tamen voluntas sua motiva credibilitatis sibi proposita, propter quæ præcedenter imperat assensum immediatum ipsius revelationis, ac proinde illa motiva credibilitatis, v.g.

v.g. propositio Ecclesie habentis tales notas verae & infallibilis Ecclesie, non sunt ratio formalis motiva ipsius fidei; sunt tamen conditio applicans ipsam revelationem præteritam tanquam motivum; sicut propositio Magistri non est ratio formalis assentiendi conclusioni Mathematicæ, est tamen conditio applicans illa motiva, propter quæ discipulus assentitur conclusioni. Aliud exemplum adhibent in colore, qui quidem videtur immediatè, sed non nisi interveniente illuminatione, quæ tamen non est motivum, sed solummodo conditio sine qua non videretur color quantumvis præfens. Alia duo exempla addit P. Michael d'Elisalda. Voluntas non potest ferri nisi in Bonum propositum, & apparens nobis, in ipsam tamen apparentiam non fertur, nec tangit illam, sed est mera conditio. item quando mihi aliquis ignorantissimus persuadet, hunc librum esse S. Augustini (quod aliunde scire poterat) si ego deinde legam aliquid assertum à S. Augustino in illo libro, & illud credam, non credo propter auctoritatem illius ignorantis, sed propter auctoritatem DD. ante hæc, totam præsentem difficultatem expediri. Verùm, rem aliter se habere detexit Lugo, & post illum Perez, Pallavicinus, Esparza, alij, cum quibus

100. DICO, hanc fidei resolutionem non sufficere, sed omnino fatendum esse, quod assensus fidei attingat aliquid tanquam motivum præter revelationem præteritam, non immediatè factam credenti, sed alteri v.g. Prophetæ. Proponitur Conclusio primò, ad hominem contra adversarios, qui in hoc puncto non tenent doctrinæ consequentiam. Fatentur, inquam, illi, ipsum mysterium revelatum, v.g. Trinitatem aut Incarnationem, non posse à nobis vllò modo immediatè credi in se, præciso omni motivo alio, sed debere simul attingi aliquid tanquam motivum, nempe auctoritatem Dei revelantis, & hoc ideo, quia Trinitas aut Incarnatio non apparet ex terminis & immediatè in se affirmabilis, nec ut habens vllam vim inclinandi ad assensum, quantumvis bene penetrarentur termini. quo supposito sic argumentor. Tota hæc ratio cogens ad assignandum aliquod distinctum motivum credendi mysterium Trinitatis, probat etiam esse necessarium motivum distinctum ad credendam revelationem præteritam alteri factam: ergo non possum illi revelationi præbere assensum immediatè ex terminorum apprehensione, sed id debet fieri propter aliud motivum immediatè apparens, ut habens connexionem cum revelatione præterita. Antecedens patet: tam enim est remota à mea intelligentia revelatio illa præterita, alteri facta, quam ipsum mysterium: & sicut homini educato in sylvis non sit credibile mysterium Incarnationis præcisè per apprehensionem terminorum horum: Incarnatio, Verbum, Existencia, ita nec sit credibilis illa præterita revela-

tio præcisè per apprehensionem huius objecti & terminorum: *Revelatio facta Prophetis.*

101. Respondere conatur P. Michael d'Elisalde ad hanc ingentem (ut ipse fatetur) difficultatem, assignando disparitatem inter Mysterium, & revelationem præteritam. Incarnatio tametsi habeat in se Veritatem in essendo, non habet tamen in se veritatem in dicendo. Nobis autem in via non apparet immediatè veritas in essendo: ergo non possumus illi immediatè assentiri. At verò Sermo Dei non tantum habet in se Veritatem in essendo, sed etiam Veritatem in dicendo; hoc est, sermo Dei non potest esse falsus, & hoc nobis immediatè etiam in via innotescit: ergo possumus illi immediatè assentiri.

102. Hæc tamen responsio non solvit, sed eludit argumentum, confusione eorum quæ sunt distinguenda. Aliud est: Sermonem Dei, qui verè est sermo Dei, hoc est à Deo ad nos directus, non posse esse falsum si existat: & aliud, hanc vocem ab hoc homine, vel ab hoc Angelo prolatam, esse sermonem Dei, hoc est, esse sermonem à Deo ad nos directum: Vel brevius: aliud est, sermonem Dei si existat, esse verum; & aliud: defacto existere sermonem Dei, quod Verbum sit incarnatum. Illud prius est evidens, & reipsa aliud non est, quam Deum esse veracem, posterius est obscurum. ad credendum autem mysterium Incarnationis non sufficit, mihi innotescere Deum esse veracem, & si existat ejus sermo, dicens Verbum esse incarnatum, illum esse verum, sed insuper requiritur ut possumus judicare, & defacto judicem, existere talem sermonem Dei: & quia hoc solum est obscurum, debet hoc à fide judicari, alioquin fides ex nullo capite esset obscura, nec assentiretur Incarnationi absolute, sed tantum conditionatè: *Si existat Sermo Dei hoc dicens.* Jam verò, cum sermo Angelorum v.g. factus ad Pastores Bethleemiticos, nobis non sit immediatè factus, sicut pastoribus, tam est impossibile, nos illius existentiam immediatè credere, quam ipsam Incarnationem. Est ergo tantum materialis differentia inter hæc, & sicut ad posterius, ita ad prius opus est motivo distincto.

Videamus nunc, quid probent exempla ab adversarijs allata ad declarandam suam sententiam. Dico, ea vel non facere ad propositum, vel facere pro nobis.

103. Imprimis propositio Magistri quantumvis mendacis & nullius fidei, facta discipulo, est conditio applicans motiva conclusionis, quia illius beneficio excitantur in discipulo species intellectuales, repræsentativæ objecti formalis, seu illius ipsius motivi, quo ipse Magister movetur ad assensum, & ideo illud motivum jam antè aliquo modo præexistit in semine suo in intellectu: deinde beneficio specierum excitatarum, generatur apprehensio sua ipsa primorum principiorum, quæ ex terminis nota sunt: v.g.

V v

à puncto

à puncto ad punctum potest duci linea: quævis linea potest dividi in duas partes æquales &c. unde auditis huiusmodi propositionibus, à quocunque, ptytaco vel alino etiam prolatis, posset ingeniosus auditor venire in notitiam Conclusionis mathematicæ. Non ita se res habet in casu nostro: nam etiamsi mihi homo mendax & nullius fidei, velamens, diceret aut scriberet hæc verba: *Verbum est incarnatum*: tam parum excitabit in me species & apprehensionem suavisimam illius mysterij, quàm si mihi diceret, me futurum Papam.

Æquè abs re est alterum exemplum, de luce & colore. Nam licet nostra potentia Visiva sit ejus naturæ, ut objectum videre non possit, nisi simul videat lucem in objecto terminatam, ideo tamen lux non est ratio motiva ad Visionem coloris, quia Visio non est cognitio unius in alio, aut ex alio, sed causatur immediatè à colore, transmissis proprijs speciebus, quæ licet sine speciebus lucis non possint causare Visionem, concurrentibus tamen speciebus coloris, causatur Visio lucis & coloris. Pari modo, quando quis audit ab alio, extitisse aliquando revelationem Incarnationis, non potest apprehendere revelationem, quin simul apprehendat vocem hoc dicentis, & in hoc est paritas aliqua cum Visione coloris & lucis, quæ est mera simplex apprehensio. ceterum aliud est apprehendere objectum quomodocunque, & aliud apprehendere apprehensione suavisimâ, hoc est, ostendente aliquam probabilitatem in objecto. Non enim omne quod apprehenditur, hocipso apparet probabile, alioquin nihil esset improbabile. Sicut ergo apprehensio Incarnationis non ostendit probabilitatem ipsius Incarnationis, ita apprehensio revelationis præteritæ, non ostendit hoc ipso probabilitatem illius.

104. Tertium exemplum nihil declarat. Quando dicitur, quod voluntas non tendat in ipsam apparentiam objecti; hoc solum verum est, intelligendo per apparentiam ipsam cognitionem objecti, & potest dici apparentia formalis ut Quo, quam utique volitio non attingit: sicut quando assentimur alicui objecto, quod per apprehensionem suavisimam ostenditur probabile, non attingimus reflexè & ut quod, ipsam apprehensionem: hæc sunt verissima, sed nihil ad nostrum propositum: quia hinc nullo modo ostenditur, ut tamen deberet ostendi, quod revelatio præterita possit mihi immediatè reddi affirmabilis, quo modo non potest immediatè reddi affirmabile ipsum Mysterium revelatum; neutrius enim apprehensio sufficit, quia non sunt objecta, quæ ex terminis bene penetratis redduntur & apparent probabilia, cujusmodi est hoc objectum: *Mater per se loquendo diligit filium: cuius in sua arte perito potius credendum est, quàm minus perito.* &c.

105. Quartum exemplum facit pro nostra Conclusionem. Nam in casu posito ita credo S. Augustino, ut tamen hæc fides denique nitatur fide quâ credo asserenti, hunc librum esse S. Au-

gustini, & illius hoc dicentis auctoritas est motivum ultimum, & mensura totius assensûs; quia hunc librum esse S. Augustini mihi immediatè notum, sed innotescit per auctoritatem id asserentis: ergo pari modo, revelatio præterita mihi reddatur credibilis, deinde in alio innotescere, quod habebit rationem motivam & mensuram mei assensûs.

106. P. Arriaga disp. 3. de fide à n. 47. natur paulò aliter satisfacere præsentis difficultati. Conatur, inquam, ostendere, quomodo ad credendam immediatè revelationem præteritam, requiratur aliud motivum, in quod tendat assensus fidei, quo credo revelationem extitisse, ut quod sufficiat propositio Ecclesiæ vel parochi, quæ habeat solum rationem conditionis applicantis. Si enim esset aliqua necessitas dicendi, quod propositio Ecclesiæ de existentia revelationis præteritæ haberet rationem motivam hoc ideo esset, quia haberet se instar præmissarum respectu Conclusionis: sed hoc est falsum. Nam objectum præmissarum est formaliter diversum ab objecto Conclusionis: objectum autem propositionis Ecclesiæ ne quidem formaliter est diversum ab objecto ipsius assensûs fidei, quo credo extitisse huiusmodi revelationem: nam propositio Ecclesiæ hocipsum formaliter dicit: *Existit revelatio Incarnationis.*

107. Sed Contra. Si hæc responsio esset, statim posset pari facilitate dici, quod ipsum etiam Mysterium possit immediatè & sine omni motivo credi, adeoque neque revelationem præteritam habere rationem motivi. Nam objectum illius revelationis præteritæ est formalissimè illud ipsum, quod est objectum actûs fidei, nimirum, *Datur Incarnatio.* Hinc apparet responsionis fallacia: Confunditur enim objectum propositionis Ecclesiæ, cum ipsa propositione Ecclesiæ. Concedimus ergo, quod objectum propositionis Ecclesiæ non sit motivum ad credendum id, quod proponit Ecclesia credendum; hæc enim sunt formalissimè idem; sed contentimus, quod vel ipsa propositio Ecclesiæ, vel aliquid aliud, quicquid illud sit, debeat habere rationem motivi ad credendum, quod extitit revelatio præterita: quia cum revelatio præterita immediatè & in se non appareat, debet apparere in aliquo alio secum connexo, & hoc habebit rationem motivi, ad credendum extitisse revelationem, vel saltem constituet objectum admodum assensûs immediati, quo judicemus de connexionem illius cum revelatione præterita: neque enim contendo, debere esse actum formaliter illativum.

§. IV.

Refertur Sententia resolvens Fidem in Auctoritatem Ecclesiae, ut est Auctoritas merè Humana.

108. Celebris etiam fuit sententia, resolvens fidem in Auctoritatem Ecclesiae, propter quam credimus mysterium Incarnationis fuisse aliquando revelatum à Deo. Hac igitur auctoritas Ecclesiae, dicunt, est quidem motivum propter quod credimus Deum revelasse Incarnationem, sed non est illa auctoritas cui credimus Incarnationem, hanc enim vnicè credimus Deo revelanti. Sicut, si mihi Petrus discipulus diceret, se legisse in S. Thoma talem sententiam, ego quidem crederem illi, quòd in S. Thoma talis sententia exstet, sed non propterea crederem Petro, quòd talis sententia sit vera, sed si crederem, propter auctoritatem S. Thomae crederem.

109. Hanc sententiam Card. de Lugo firmat auctoritate, & satisfacit objectionibus omnibus quibus communiter impugnabatur. Pro ea citat Scotum, Durandum, Gabrielem, Okamum, Medinam, Bannez, atque aliquos testari, Gabrielem Vasquez multum in hanc sententiam incluisse: deinde putat etiam illi favere P. Conink. Ipse verò Lugo impugnatur hanc sententiam adeo breviter & frigide, ut legenti nullum dubium relinquit, quòd nisi ipse Lugo faciliorem viam invenisset, hanc sententiam omnibus alijs praeferens.

110. Imprimis ait, illam sententiam sibi non esse tenendam, eò quòd sit contra communem sensum Theologorum; praefertim Recentiorum. Sed hoc nihil urget. primò, quia sufficeret, quòd multis gravibus antiquis placuisset, & nullo insolubili argumento premeretur, quod utrumque fateatur Lugo. deinde dicerent adversarii, eam immeritò displicere Recentioribus, cum eam nec efficaciter impugnent, nec afferant meliorem. Adde, non deesse RR. qui eam tueantur.

Deinde objicit Lugo, quòd in hac sententia Fides nostra non sit adaequatè divina, sed partialiter Humana. Ad hoc tamen ipse Lugo jam respondit n. 61. nostram fidem esse quidem Humanam, quatenus assentimur ipsi revelationi, esse tamen adaequatè divinam, quatenus assentimur Mysterio. Declarat hoc Lugo exemplo. Si Nuntius dicat, Regem promittere suum adventum, credimus quidem nuntio, Regem promississe adventum, ipsum autem adventum futurum non credimus nuntio, sed credimus Regi promittenti: & sic est fides regia, seu regi exhibita. Idem exemplum est quod supra attulimus de libro S. Augustini, aut sententia S. Thomae. Existimat insuper Lugo, & fuscè probat à n. 58. nec Scripturam nec PP. plus exigere.

111. Ego hanc sententiam non aliter rejicio, quàm hoc modo. Si potest ostendi, & suf-

ficienter probari, ea omnia, per quae nobis revelatio praeterita innotescit, & applicatur credibilis, esse constitutiva locutionis divinae, & complementa illius, non est dicendum, fidem saltem partialiter resolveri in aliquid merè humanum: jam enim illa omnia erunt quoad modum divina. sed possumus hoc facere. Ergo. Majorem nemo adversariorum negaverit. Minorem probabimus §. sequente. & mihi vix dubium est, quin Auctores hujus sententiae reipsà aliud dicere noluerint, defecerintque solum in sufficiente explicatione.

§. V.

Verior Sententia circa Resolutionem Fidei.

112. Eminētissimus Card. de Lugo, in explicanda resolutione fidei, supra ceteros eminebat, ut mihi videtur; quem deinde quoad principale punctum secuti sunt Recentiores, P. Ant. Perez, Pallavic. Esparza. Dixi, quoad principale punctum. Nam in quo differunt à Card. de Lugo, non concernit Resolutionem fidei formaliter loquendo, sed est mera differentia materialis, & pertinet ad explicationem firmitatis fidei in rusticis & pueris, à qua difficultate nunc abstrahendum est, ne quaestio per se satis intricata, magis implicetur.

113. DICO itaque Fidem nostram vti-mò resolveri in revelationem Dei, vel immediatam vel mediatam, sed immediatè creditam: quae mediata revelatio consistit in illis motivis credibilitatis, quae alij DD. haecenus dixerunt esse meas condiciones. Quapropter nostra sententia est, motiva credibilitatis non habere meram rationem Auctoritatis Humanae, sed esse reverà reificationem & locutionem divinam, vel, ut jam alij loquuntur, complementum locutionis divinae praeterita, prout ad nos & ad singulos in particulari directè ac derivatè. Quod ut rectè intelligatur, & ut rem explicem eo modo, quo ego eam concipio,

114. Sciendum est primò. Deum quidem non loqui communiter singulis hominibus immediatè, eo modo quo olim locutus est Prophetis, & Christus Apostolis, formando voces aut alia signa corporea aut incorporea, indicativa sui conceptus, sed de via ordinaria vti quibusdam Instrumentis organicis & rationalibus, hoc est, hominibus ad hoc deputatis, per quos derivat ad nos, nobisque quasi promulgat revelationem prius immediatè factam ab ipso Deo: & hujusmodi derivationem dicimus esse locutionem Dei mediatam, adeoque ejusdem auctoritatis cujus est locutio immediata. Dicitur autem locutio mediata in duplici sensu. Primus est, quia haec locutio non manifestat ipsum mysterium revelatum, v. g. Incarnationem immediatè, sed mediante revelatione praeterita & immediatè, quia est quaedam revelatio quasi reflexa, hoc est, revelatio revelationis factae. Secundus sensus est, quia

non est nobis facta immediatè à Deo, sed mediante organo rationali, & præterea supponit aliam revelationem alteri factam, & respectu illius adæquatè sufficientem ad credendum, cum tamen respectu nostri non sit adæquatè sufficiens ad credendum, sed opus habeat vltiore complemento, seu derivatione, quâ ad nos vsque propagetur, vt magis deinceps exponemus.

115. Observandum est 2. à nemine negari posse, quod Deus aliquibus per huiusmodi revelationem mediatam fuerit aliquando locutus. Nam doctrina immediatè ab Apostolis prolata, & miraculis confirmata, hodieque dicitur & est Verbum Dei, quod ipse Apostolus dixit. 1. ad Thessalonic: 2. his verbis. *Quoniam cum accepissetis à nobis verbum auditis Dei* (id est prædicationis de Deo) *accepistis illud non vt verbum hominum* (hoc est, proprio quasi nomine prolatum) *sed, sicut est verè, Verbum Dei.* Loquitur autem Apostolus de suis verbis, quæ potuissent accipi vt verbum hominis: ergo non possunt intelligi de Verbo Dei objectivè sumpto, sed formaliter. Vno verbo. huiusmodi locutiones mediatæ sunt omnes libri Canonici, & Definitiones Conciliorum. ergo non est nova res, sed ad summum, novus modus loquendi, admittere huiusmodi locutiones mediatas.

116. Confirmatur hoc ipsum ex alijs textibus Scripturæ S. Sic enim ad Hebr. 1. Dicitur Deus multifariam multisque modis locutus esse Patribus in Prophetis. sic psalmo 44. dixit David. *Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis:* &c. 2. Reg. c. 22. ait. *Spiritus Domini locutus est per me, & sermo ejus per linguam meam.* Luca. 1. *Sicut locutus est per os sanctorum.*

Restat ergo solum probandum, motiva credibilitatis defacto esse aliquo modo locutionem Dei, vel saltem partem seu complementum locutionis Dei, quatenus per ea nobis communicatur, & ad nos vsque continuatur revelatio præterita, immediatè facta à Deo, sicut per totum Imperium propagatur Edictum Imperatoris, mediantibus Ministris, Prætoribus, aliisque officialibus subordinatis, & publicantibus nomine Caesaris: per quos dicitur Imperator loqui subditis.

117. Probatur autem primò ex S. Scriptura hoc modo. Si defacto fideles omnes dicuntur audire vocem Dei, & doceri à Deo: item si Deus dicitur per miracula contestari, seu testimonium dare doctrinæ Prædicatorum Evangelij, tunc verum est, Deum defacto omnibus fidelibus loqui; non quidem immediatè: ergo mediatè. atqui ex S. Scriptura constat, quod fideles omnes audiant vocem Dei, & doceantur à Deo, & quod Deus per miracula testimonium det Prædicatoribus Evangelij: ergo &c. Minor probatur. Jo. 6. dicitur: *Omnis qui audit à Patre & didicit, venit ad me.* & paulò antè. *Erunt omnes docibiles Dei.* Jo. 10. *Oves meæ vocem meam audiunt.* quod etiam vtique dictum est de ovibus posterioribus, futuris vsque ad sæculi consummationem, quæ tamen non au-

diunt immediatè vocem Christi. ad Hebræos 1. *Contestante Deo signis & portentis.* In quem locum Theodoretus ait, Deum per miracula sua prædicationis testimonium. & S. Augustinus epist. 49. q. 6. ait, Deum mirabilibus operibus loqui.

118. Probatur Conclusio 2. Ad locutionem Dei, prout hic sumitur, plūs non requiritur, quàm vt signa credibilitatis appareant à Deo proficisci, & dirigi in eum finem, vt per ea homines veniant in cognitionem mysterij revelati: atque motiva credibilitatis nostræ fidei sunt talia: ergo rectè dicuntur esse locutio Dei. Major à nemine negari potest, nisi qui vellet de nomine litigare: eamque in terminis admittit Ripalda n. 77. & ratio est, quia per locutionem hic non intelligitur sola locutio vocalis. Minor constat ex dicendis, & admittit etiam in terminis Ripaldæ Consequentia est legitima.

119. Quæres. Cur ergo Ripalda non de amplexu Lugonis Sententiam? Docet enim Ripalda, auctoritatem humanam esse motum fidei partiale, ita quidem vt non minus immèdiate moveat ad credendum mysterium, quàm revelatio præterita, quæ non movet nisi vt vestigia auctoritatis humanæ. R. Ripaldam suum opus de Fide composuisse & pro typo expedivisse, priusquam Lugo suum Tomum ederet: sed quia impressio Ripaldæ dilata fuit, revidit illud auctor, & ex Lugone multum locupletavit. difficile autem ipsi fuisset, totam doctrinam suam de resolutione fidei mutare; quare ne videretur sine causa in sua sententia perseverare, leviuscula quædam obijcit sententiæ Lugonis, cum insigni tamen illi encomio; faretur enim esse dignam auctoritatis ingenio & maturo iudicio, quæ difficultatem locutionis tenebris offusam illustriorem reddidit, & ejus duritiem præ cæteris emollit. Denique convictus argumentis Lugonis ingenue fatetur, motiva credibilitatis posse rectè apprehendi, & credi esse locutio & Verbum Dei: solammodo negat id esse necessarium.

120. Deinde existimat Ripalda, ad hoc vt motiva credibilitatis judicentur esse locutio Dei, debere hoc credi propter aliam revelationem quæ hoc ipsum reveletur. Verum, argumenta nostra probant, motiva credibilitatis esse locutionem mediatam seu complementum locutionis præteritæ, seclusâ omni revelatione reflexâ. Ratio vltior est: quia motiva credibilitatis cognoscuntur immediatè vt connexa cum revelatione præterita, non qualicunque, sed quæ sic sit in eum finem, vt ad omnes homines cum obligatione credendi propagaretur, & per eam ostendunt, se esse illud medium, quo & per quod ad nos derivetur. Sicut quando Princeps publicat Principis mandatum, asserens, illud per se fuisse in Curia Principis publicatum; ita ut apprehenditur vt instrumentum, mediante quo illa prima publicatio ad hos etiam subditos perveniat: sic ergo, quando Ecclesia legitime congregata

definit, & omnes obligat ad credendum, quod olim fuerit hoc vel illud revelatum à Deo, statim hac definitio apprehenditur à benè dispositis vt hoc definitio apprehenditur, vt ipsa instrumentum Dei ad hoc institutum, vt ipsa mediante propagetur illa revelatio iuxta illud Christi: *Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit.* Lucæ 10. Eadem est ratio de alijs motivis credibilitatis, v.g. miraculis. quando enim fit aliquod miraculum in testificationem alicujus articuli fidei, tunc apprehenditur illud miraculum factum à Deo in eum finem, vt articulus ille olim revelatus, etiam nobis innotesceret: adeoque, inspirante Deo jam apprehenditur saltem implicite vt instrumentum seu medium, quo Deus ad nos vult notitiam revelationis præterita pervenire. Totam hanc doctrinam satis clarè perspicere. Et approbavit Suarez disp. 3. s. 11. n. 11.

121. Sed quid multis opus auctoritatibus? Vnus instat omnium sit Angelicus Thomas in 3. dist. 27. q. 2. a. 2. qui ad vulgarem objectionem, quæ erat, quod videamur credere homini potius, quam Deo, respondet: *Nos credere homini non vt homini, sed quatenus in eo loquitur Deus, seu Deo in homine loquenti.* quid clariùs dici potuisset? & q. 5. a. 3. ait, obiectum formale fidei partiale esse doctrinam Ecclesiæ. Denique q. 14. de fide a. 8. sic loquitur. *Sicut esse creatum, quantum est de se, vanum est & defectibile, nisi contineatur ab ente increato, ita omnis veritas creata defectibilis est, nisi quatenus per Veritatem increatam rectificatur.* Unde neque hominis neque Angeli testimonio assentire infallibiliter in veritatem induceret, nisi NB. quantum in eis loquens Dei testimonium consideratur.

§. VI.

Solvitur prima obiectio, & ostenditur, omnes credentes sufficienter apprehendere Deum sibi loquentem.

122. Obijciat 1. Esto propositio Ecclesiæ & miracula sint locutio Dei, & mereantur crediti talis esse, hoc tamen solum locum habet respectu illorum, qui immediate audiunt talem Ecclesiæ propositionem, vt, qui intersunt Concilijs, vel oculis spectant miraculum: atqui maxima fidelium pars nec spectat miracula, nec interest Concilijs: ergo in plerisque remanet tota difficultas, in quid eorum fides resolvatur: hi enim credunt facta esse huiusmodi miracula aut definitiones, quia legunt in libris, audiunt à doctis fide dignis: ergo secundum nostram sententiam hac lectio & auditio erit locutio quædam Dei, quod videtur esse novum & absurdum. 2. Concedo sequelam, nego minorem; quia jam & auctoritate & ratione ostendimus, omne illud per quod ad quemvis particularem fidem derivatur revelatio præterita, facta in eum finem, vt singulis innotesceret, & suavis Providentia vult innotescere modis prædictis, habere rationem locutionis divinæ. Dico itaque, quod à fidelibus per S.

Spiritus illuminationem benè apprehendatur & iudicetur esse dignum creditu, ad providentiam Dei spectare, vt non permittat nos falli per tot historicorum conspirationem, & constantem conformitatem in aliterendo tali miraculo, vel tali definitione Ecclesiæ.

123. Confirmo nostram doctrinam, ostendendo (quod nescio an ab alio observatum sit,) in omni locutione divina externa & sensibili (quæ maximè est hominibus accommodata, & communiter adhiberi solita) intervenire semper aliquod constitutum illius locutionis, quod secundum se spectatum non habebat nisi auctoritatem humanam, vel certitudinem naturalem, & tamen prout hic & nunc adhibetur à Deo, acquirere denominationem locutionis divinæ partialis. Quo ostenso multum infringuntur objectiones, quæ contra nos fieri possent.

Est autem duplex modus loquendi sensibiliter, verbis, vel factis, & in utroque hoc ostendi potest. Quoad primum ergo, quando Deus loquebatur Moyse, vel Christus Apostolis, agnoscantibus eum esse Deum, vt cum illis dixit: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis &c.* Quando, inquam, Christus sic loquebatur formans humanas voces, quarum nulla alia causâ poterat prudenter in suspensionem venire, quàm quod proveniant à Christo, tunc quando Apostoli Christo crediderunt, illa locutio Christi fuit utique motivum credendi, non quidem vt erat merus sonus materialis, sed vt erant voces significativæ inter homines. Hac autem vis significandi hoc vel illud, nitebatur vnicè auctoritate & institutione humanâ, quæ est forma constitutiva talis significationis, vt traditur in Logica: ergo aliquid habens ex se meram auctoritatem humanam constituerebat illam locutionem Dei. Idem dicendum de Sermone Dei cum Abrahamo, Moyse, &c.

124. Idem ostenditur in modo loquendi per prodigia. Quando enim illa fiebant in confirmationem alicujus articuli, non erant secundum se sumpta locutio adequata, erant enim vt sic indifferentia, vt confirmarent vel hunc vel alium quemcunque articulum. Determinatio ergo ad hunc articulum proveniebat ex adjunctis verbis. v.g. quando S. Petrus ad confirmandam divinitatem Christi, dixit claudo jacenti ad speciosam portam: *In nomine JESU CHRISTI Nazareni surge & ambula.* hæc ergo verba etiam constituerebant illam divinam confirmationem articuli, secundum viam significandi ab humana auctoritate provenientem.

Aliter adhuc ostenditur, vel intervenire auctoritatem humanam, vel certitudinem aliquam merè physicam, & absolute secundum se fallibilem. Quando enim me spectante suscitatur mortuus, hoc miraculum in quantum me movere potest tanquam locutio Dei, includit intrinsecè hoc quod est: illum hominem fuisse prius verè mortuum (& hoc ego credo fortasse alijs id

asserentibus, vel credo meis oculis) & nunc exercere actus vitales, quæ non possunt fieri nisi à vivente. hæc omnia sunt pars constitutiva locutionis divinæ per miraculum, tamen secundum se spectata non merentur assensum firmissimum. Sicut ergo hæc & huiusmodi constituunt locutionem Dei, non præcisè secundum se spectata, sed in quantum hic & nunc apparent esse assumpta à Deo & directæ ad hunc finem, ut nobis aliquis Articulus confirmetur, poterunt pari modo narrationes aliorum fide dignorum facientia moralem certitudinem, quod aliquando sint facta miracula in testimonium fidei, quod Ecclesia hoc vel illud definiverit &c. poterunt, inquam, constituere, & continuare locutionem Dei, in hunc finem factam, ut per huiusmodi narrationem ad alios perveniret.

125. Vregebis. Simples, ut Rustici & pueri, credunt Mysteria quæ docentur à parochis & parentibus, neque tamen videntur habere iudicium, quod Deus sibi loquatur per parochos aut parentes: ergo non omnes actus fidei resolvuntur in locutionem Dei eo modo quo nos exposuimus. Responder Card. de Lugo n. 126. si ad Rusticos & pueros attendamus, sapientissimè etiam censuimus, eos non credere propter revelationem, & Auctoritatem Dei: parochus enim, & multo magis parentes, sæpe solum dicunt illis, Verbum esse incarnatum, Christum esse mortuum &c. nullâ factâ mentione revelationis divinæ. Porro licet aliquando contingat, huiusmodi personas elicere actus meræ fidei Humanæ, regulariter tamen eliciunt actus fidei divinæ, quia licet non concipiant explicitè revelationem Dei formalissimè, concipiunt tamen confusè doctrinam illam tanquam divinam, & agnoscunt in ea aliquid suprahumanum, & intelligunt ita doceri per fidem, concipientes nomine *Fidei* aliquid Numinis & Divinitatis, quod sufficit, ut confusè intelligant, illam doctrinam non esse sicut alias doctrinas, quæ oriuntur solum ab hominibus, & sic credunt etiam confusè, eam doctrinam proponi sibi à parochis (quem sciunt publicâ auctoritate pro suo pastore constitutum) aliquâ auctoritate plusquam humanâ, & parochum non loqui in persona propria solum. Colligit hoc Lugo à posteriori, ex remorsu conscientie, quem haberet Rusticus si discredideret illis quæ proponit parochus: iudicaret enim se non solum peccasse contra fidem Humanam parochis ut privato homini debitam (quæ non esset culpa gravis) sed etiam contra altiore auctoritatem, & ideo formidat rusticus, negare esse fidem divinam. Hoc ergo ipsum (inquit Lugo) quod rusticus concipit confusè, & crasso modo, concipit Theologus magis explicitè, intelligendo illam propositionem externam Mysterij, esse propositionem ex parte ipsius Dei, qui aliquando revelavit illa mysteria fidei: neque enim debemus expectare à rusticis & pueris, ut tam exactè concipiant rationem for-

malem fidei, sicut Theologi. Et hoc quidem omni sententia admittendum est. Ita Lugo.

126. Confirmo, & declaro respondentem ulterius. Vel parochus & parentes ita proponunt Mysteria fidei, ut in audientibus excitent principium evidens de obligatione gravi assentiendi, vel non ita proponunt: si non: non possunt audientes elicere actum fidei, & sic cessat obligatio quia esset de subiecto non supponente. Si vero ita proponunt, tunc omnino necesse est, ut audientes concipiant Deum sibi loquentem. Non enim locutionem parochi & parentum concipiunt, ut sunt meræ locutiones hominum, non nisi per errorem possent concipere gravem obligationem assentiendi. Deinde cum parochus & parentes non possint ipsi inducere propria auctoritate gravem obligationem assentiendi, hocipso dicant, eam esse impositam primitus à Deo, nolente hæc talia credi: ergo iam in actu excusato dicunt, se esse instrumenta constituta ratione officij sui, ut hanc Dei voluntatem notificent illis, qui suæ curæ commissi sunt. hoc autem aliud non est, quam dicere, se loqui nomine Dei.

Brevissimè. Rusticus non tenetur velle credere suo parochis, nisi iudicet illum esse legitimum ad prædicandum, & pro tali communiter haberi, nec filij tenentur credere parentibus, nisi eos apprehendant ad minimum ut sapientes voces Ecclesiæ aut parochi, & ex eius loquentes.

127. Replicabis adhuc ex P. Ripaldam. Ipsimet Theologi non solum non apprehendunt, sed quod plus est, etiam negant, quod motivum credibilitatis sint locutio Dei, nempe Hurtadus & alij impugnantes sententiam Lugonis, & tamen Theologi utique credunt prout debent: non si vera esset sententia Lugonis, falsam Theologi deberent agnoscere paulo distinctius locutionem Dei, quidquid sit de rusticis, vel certe non deberent eam apertè negare: ergo responso istud non est sufficiens.

Mirum est, non vidisse Ripaldam, possibile totum argumentum in ipsius sententiam requiri. Nam secundum Ripaldam motiva credibilitatis etsi non sint locutio Dei, sunt tamen partialia motivum fidei: hoc autem à pluribus Theologis negatur: quomodo ergo illi habent sufficiens motivum credendi? Responderet ergo, illos Doctores qui Lugonem impugnant, ipsâ agnoscere in motivis credibilitatis eorum id, quod Lugo dicit, & nos dicimus, suffi esse ad locutionem Dei mediatam, seu ad complementum locutionis. quando ergo negant, esse locutionem Dei, vel faciunt questionem de nomine locutionis, ut notat Lugo n. 162. vel tantum operentur negant, vel sibi contradicunt. Declaratur. Nam illi admittunt, motiva credibilitatis reddere objectum dignum fide summa: atque nihil habens meram auctoritatem humanam, potest objectum reddere dignum fide summa.

Præterea

§. VII.

Solvitur secunda Obiectio, & declaratur, quomodo Locutio Ecclesiae ex terminis apparere possit esse Locutio Dei.

129. **O**bjicies 2. Si daretur locutio mediata, ea maximè esset Propositio Ecclesiae, sed hæc non potest esse: ergo nulla est. Probatum minor. Si Propositio Ecclesiae est locutio Dei, & ex terminis apparet esse digna creditu, quod sit locutio Dei, vel hoc convenit illi considerate ut habet auctoritatem fallibilem, vel ut per assistentiam Spiritus Sancti habet auctoritatem infallibilem: neutrum dici potest. Non primum: Sic enim fides nostra nunquam resolveretur ultimò & adequatè in auctoritatem infallibilem. Sed neque secundum dici potest. Nam Infallibilitas Ecclesiae non potest ulli innotescere, nisi ex revelatione Dei, quæ continetur in S. Scriptura: atqui ipsa S. Scriptura non apparet immediatè ex terminis esse Verbum Dei, sed hoc creditur propter definitionem Ecclesiae; & sic committeretur circulus vitiosus: nam S. Scripturam credemus propter Ecclesiae infallibilem definitionem, & hanc definitionem esse infallibilem credemus propter S. Scripturam. 2. Hoc argumentum etiam solvendum esse illis, qui volunt, auctoritatem Ecclesiae esse conditionem obiectivam, sine qua non crederemus, juxta celebre illud dictum S. Augustini: Scripturæ non crederem, nisi me Ecclesiae moveret auctoritas. Nec est opus de novo ostendere, quomodo sit in adversarios argumentum retorquendum; hoc jam supra fecimus: nam secundum illos auctoritas Ecclesiae erit conditio ad hoc ut credam Scripturam esse Verbum Dei; & hoc erit conditio ut credam Ecclesiam esse infallibilem.

2. Ecclesiam spectatam cum toto suo apparatu quem habet, & qui sensibiliter à quovis, etiam gentili, & omnis S. Scripturæ ignaro, deprehendi potest, apparere ex terminis dignam creditu, quod in suis definitionibus sit infallibilis: quia Ecclesia in definiendo utitur auctoritate, à Deo in hunc ipsum finem instituta & collata, ut per eam nobis revelationes præteritæ innotescant, (definitiones enim Ecclesiae non sunt aliud, quàm declarationes revelationum præteritarum) ideo hocipso locutio Ecclesiae apparet locutio Dei seu complementum illius. Quis autem sit ille apparatus, per quem vera Ecclesia à quavis falsa secta dignosci potest, infra dicemus.

130. Pro nunc, lubet in exemplo ostendere, quomodo infallibilitas Ecclesiae Romanae, possit alicui Gentili, qui nec Scripturam, nec Christum credit, fieri credibilis fide divinæ, per meras revelationes mediatas, sine ullo circulo vitioso.

Imprimis ergo potest Gentili ad sensum patere, dari in mundo varios cætus, agnoscetes Numen supremum, illudque diversis cultibus colentes

Præterea, illi DD. agnoscunt, quod locutio Dei præterita applicetur nobis per motiva credibilitatis ex intentione Dei: hoc autem dicimus nos, esse complementum locutionis divinæ; vel, dicant illi, quid desit? Confirmatur. Adversarij expresse docent, nos per actum fidei divinæ credere soli Deo: atqui certum est, me non posse alicui, & quidem soli credere, quem nullo modo audio loquentem: ergo fatentur adversarij etiam nolentes, nos audire Deum loquentem, quoties credimus: atqui nulla vox potest assignari, quæ à nobis immediatè percipiat, nisi motiva credibilitatis, v. g. vox Ecclesiae, ergo non advertentes fatentur hæc motiva habere rationem locutionis. Habent ergo adversarij simul & semel iudicia contradictoria, vnum explicite alterum implicite, quod non est novum, & pater in illa controversia, vtrum Intentio Ministri sit pars Sacramenti: in qua controversia illi qui negant, arguuntur judicare simul contradictoria, nempe quia simul judicant, intentionem ministri esse rationem, quæ non posita, cæteris positis, non est positum Sacramentum, hoc autem formalissimè est, esse partem: quod dum illi non penetrant, judicant non esse partem.

128. Insuper. Omnes Theologi dicunt, motiva credibilitatis esse conditiones ad credendum: ergo non possunt esse motivum parziale. 2. Cum Card. de Lugo n. 130. Vtrumque possit motivis credibilitatis tribui, nempe, & quod sint conditio obiectiva, & simul etiam motivum parziale. Ratio est, quia motiva credibilitatis duplicem influxum præstant: primus influxus est in iudicium ipsius credibilitatis (quod præcedit & dirigit piam affectionem credendi) & in ipsam piam affectionem, quæ à dignitate motivorum & honestate credendi movetur ad volendum credere: cum ergo iudicium credibilitatis & pia affectio, sint immediata causa actus fidei, ideo motiva credibilitatis, quatenus per suum influxum applicant quasi & præparant hanc causam, possunt dici conditio obiectiva & in hoc sensu vocantur conditiones à Theologis. Secundus influxus est immediatus in ipsum actum fidei, in ratione obiecti formalis, quod ab ipso actu immediatè respicitur, & sic habent rationem motivi: sicut, si aliquis effectus simul produceretur à virtute causæ, & ab ejus vocatione, tunc vocatione esset simul conditio & causa efficiens partialis. sic se habet cognitio respectu Volitionis subsequentis, in sententia illorum, qui volunt cognitionem immediatè & physico influxu influere in Volitionem. Item si aliquis discipulus, audiens à Magistro proponi conclusionem probabilem, cum argumentis probabilibus, si deinde assentiatur conclusioni partim propter argumenta Magistri, partim propter Magistri auctoritatem, poterit propositio Magistri dici simul esse motivum, & conditio.

colentes, ita tamen inter se discrepantes, ut una alteram damnet tanquam erroneam, & Deo inviam. Potest insuper Gentilis Lumine Naturæ cognoscere, esse prudenter innegabile, quod debeat existeret aliqua Religio vera, Deoque grata. Nempe, cum Deus sit Ens supremo cultu dignum, & cultu utique grato, pertinebit ad ejusdem providentiam, ut existat Religio colens illum cultu grato, & quæ non erret in cultu Dei.

Uterius potest Gentilis advertere, debito examine & instructione adhibita, solam Ecclesiam Romanam, comparatam cum ceteris omnibus sectis, habere pro se plurima & gravissima argumenta, quibus ceteris omnibus Sectis longè præstet: insuper lumine Naturæ cognoscere potest, dedecere infinitam Dei Sapientiam, permittere, ut Religio falsa talibus argumentis præfulgeat, vera autem Religio illis argumentis destituatur, sicque ab omnibus hominibus prudenter falsæ religioni postponatur, & præ illa vilescat. His cognitionibus, naturaliter comparabilibus, postquam Gentilis erit instructus, solet Deus immittere illuminationem, quâ judicat evidenter, dignum esse, fide firmissimâ credere, Deum hujusmodi argumenta & prærogativas in Ecclesia Romana procurasse, & hominibus manifesta fecisse, ad manifestandam veram Religionem & Ecclesiam sibi gratam, adeoque saltem implicite judicabit, Deum per horum argumentorum manifestationem sibi quoque voluisse ostendere, quam esset vera Religio, in qua à se quoque coli veller, & ad hoc credendum se obligari, ob infinitam Dei auctoritatem.

Postquam ergo Gentilis hujusmodi illuminationi cooperatur, & elicit actum supernaturalem fidei, Hunc actum esse veram Ecclesiam, propter revelationem illam mediatam, jam explicatam, sit illi ulterius credibile, hanc Ecclesiam non errare de facto circa suum fundamentum, quod est Verbum Dei, cui vnicè innititur Veritas Religionis, & cultus Deo accepti, qui principaliter consistit & fundatur in fide vera, nixâ verâ Dei revelatione, & Verbo sibi concredito. Deinde audit ab Ecclesia, hunc Codicem esse Verbum Dei, & sic sit illi iterum dignum creditu, Deum per Ecclesiam sibi manifestare, quod revelationes in illo Codice contentæ habeant illum sensum & intellectum, quem ipsa Ecclesia proponit tenendum & credendum; & hoc vel maxime verum est de revelationibus circa essentialem constitutionem ipsius Ecclesiæ: Si enim in harum sensu falleretur, jam utique falleretur circa Fundamentum suum, quod est Verbum Dei.

Deinde audit Gentilis, ab Ecclesia doceri, in illo Codice contineri revelationem de Monarchia ipsius Ecclesiæ, tanquam forma essentialiter constitutiva, ut scilicet omnes agnoscant unum caput invisibile, nempe Christum, & visibile, ejus Vicarium in terris; & huic quidem promissam esse assistentiam, ut in definiendis & dijudicandis Controversijs particularibus errare

non possit, adeoque habere auctoritatem hominibus di nomine Dei, quæ jam est Infalibilitas Vniuersalis: hanc ergo vniuersalem Infalibilitatem credit gentilis propter revelationem Dei, contentam in illis prærogativis seu Notis, manifestantibus veram Ecclesiam, non errantem circa fundamentum suum, quod est Verbum Dei, ejusque Interpretationem in declaratione formæ Monarchicæ. Ecce! quomodo Infalibilitas Vniuersalis credi possit propter Infalibilitatem particularem Ecclesiæ circa intelligentiam Verbi Dei, prout declarantis Formam & Essentiam Ecclesiæ, quæ Infalibilitas particularis creditur propter revelationem mediatam, quæ continetur in Verbo Ecclesiæ.

Hoc sensu potest defendi Sententia Medicorum aliorumque, resolvens fidem in auctoritatem Ecclesiæ, ut gubernatam à Spiritu Sancto, & condit cum nostra, ut etiam notavit Logo sed. in fine. Restant nunc leviores objectiones diffundendæ, quas objicit Hurtadus Mendoza.

§. VIII.

Expediuntur reliquæ objectiones.

131. **O**BJicies 3. Sententia nostra videtur relin-
lere errorem hæreticorum, resolvens
fidem in revelationem privatam vnicuique
ciendam: hujusmodi autem privatam revelatio-
nem videmur concedere, dum dicimus, quod
motiva credibilitatis sint mediata locutio: non
sic subsumi posset: atqui sine motivis credibili-
tatis vnicuique privato propositis, non potest
quisquam credere: ergo Deus cuius privatus
loquitur.

R. Si error hæreticorum eum sensum haberet, quem obiectio illi tribuit, facillimum esset hæreticis, se ab omni Hæresi Nova liberari possent enim in sua opinione hoc solum tenere, & dicere, Spiritum privatum non habere rationem locutionis & motivi, sed rationem conditionis applicantis revelationem præterea. Quin immò ex ipso Luthero videtur clare colligi posse, quod ipsius tempore communis sensus fidelium fuerit, Deum per Ecclesiam singulis loqui. Cum enim Lutherus necdum vellent negare Infalibilitatem Ecclesiæ, hujus rationem reddidit: quia Ecclesia est os Dei: neque propter hoc reprehensionem meruit, sed laudem. Sic habet Lutherus Tomo 7. VVittembergico fol. 10. edito Anno 1554. apud Joan. Lust. *Messingum*, inquit, *Verbum Dei, Veritatemque, & nullam errorem mendaciumve debet docere Ecclesia. & qui præ aliud? cum os Dei sit os Ecclesiæ, & Deum non potest mentiri, ita nec Ecclesia.* Tam procul ergo ab hæreticorum Spiritu abest nostra sententia, quam procul abest S. Paulus, diserte pronuntians, omnem posse credere Deo, nisi Deum audire loquentem: non posse autem Deum loquentem audiri (viâ ordinariâ) nisi mediâ predicatione. Ad Rom. 10. *Quomodo, inquit, credent ei, si*

licet Deo) quem non audierunt: quomodo autem audient (Deum) sine predicante? Hæreticorum itaque error in eo consistit, quod volebant, vnumquemque credere privato Spiritui interno, quidquid exterius prædicaret Ecclesia: nostra sententia è diametro oppositum docet, ut patet. Vtrum autem hæc obiectio magis premat illos, qui internum quoddam discerniculum ponunt, quo rusticus certificetur de Veritate propositionis parochi, (prout illis obijcit Comptonus) viderint illi; mea non interest pro illis respondere, à quibus tam procul absolum, quam esse possum ab opinione quacunque toleratâ.

132. Obijcies 4. Si Parochi loquela esset Verbum Dei, sequeretur, quod Deus assisteret parochi sicut totæ Ecclesiæ. 32. Negando sequelam, vel distinguendo. Si parochi loquela esset Verbum Dei adequatè, & ex prædicato intrinsecò, concedo sequelam, (nam tunc haberet se sicut sermo Prophetæ) si tantum est complementum illius, & per denominationem extrinsecam, proveniente ex omnibus illis, per quæ locutio Dei præterita pervenit ad parochi notitiam, nego sequelam, vel subdistinguo: assisteret Deus parochi ut parochi, & ut loquenti locutione derivatâ à revelatione præterita, concedo sequelam, (nam sic includit assistentiam exhibitam Ecclesiæ) specificativè accipiendo parochum & sermonem illius, nego sequelam: Nam licet parochus non possit loqui falsum, quando reverâ loquitur nomine Dei, hoc est, eo modo quo Ecclesia vult eum loqui, potest tamen simpliciter loqui falsum, & exterius simulare ac si loqueretur nomine Dei, & tamen non loqui nomine Dei, hoc est, non loqui dependentem à revelatione præterita, sicut si Prætor fingeret aliquod edictum Principis, tunc reverâ non loqueretur nomine Principis, quia tale edictum non descenderet ex voluntate Principis.

133. Obijcies 5. Si audiam ab aliquo, in Ecclesia credi Mysterium Incarnationis, potest ille mihi reddere mysterium credibile, licet ille ipse Incarnationem non credat: atqui talis utique non loquitur nomine Dei, nec proponit obiectum ex parte Dei: ergo ad credendum non requiritur, ut obiectum proponatur ex parte Dei. 32. Cum Lugone n. 137. Negando minorem. Nam omne illud proponitur ex parte & nomine Dei, cujus notitia, quæ mihi per hunc nuntium venit, orta & derivata est ex prima revelatione Dei: Deus enim revelavit Incarnationem eâ intentione, ut ad me per hominum ministerium perveniret. Quotiescunque ergo illa revelatio præterita obiectivè influit in notitiam quæ ad me venit, proponitur obiectum ex parte Dei. Econtra si non influit, non proponitur ex parte Dei, & ideo non potest in tali casu elici actus fidei; v.g. si parochus animo decipiendi proponeret aliquem articulum, putans eum nuppiam esse revelatum, qui tamen reverâ sit revelatus, tali casu revelatio præterita non influeret in locutionem

illius parochi, & ideo non fundaret actum fidei, ut docet Lugo n. 136.

134. Obijcies 6. Vel resolvitur fides ultimò in revelationem mediatam ut mediatam reduplicativè, vel in eam solum specificativè sumptam: neutrum dici potest. Non primum: quia revelatio mediata quæ talis, includit intrinsecè etiam revelationem immediatam seu præteritam: ergo jam resolveretur æquè immediatè & ultimò in revelationem præteritam, quæ tamen non est immediatè nota. Non secundum dici potest, quia revelatio mediata specificativè sumpta, est merum Testimonium humanum. 32. Hoc argumentum esse sophisma, & habere instantiam manifestam in promulgatione edicti Cæsarei, facta per Prætozem, item in contractu facto per procuratorem nomine sui principalis: per hos autem loqui Cæsarem & Mandantem seu principalem certum est, jam verò procedit argumentum. Vel vox Prætoris & Mandatarij accipitur reduplicativè, vel specificativè, quando movet subditos ad obedientiam, vel alterum ad contrahendum. Non primum; sic enim includit primam promulgationem factam in Curia Cæsaris, & mandatum factum à principali, quæ tamen non percipiuntur à subditis & à contrahente. Non secundum: sic enim vox prætoris aut mandatarij, est vox privati hominis, & suo nomine prolata. Ad objectionem ergo Respondetur directè, Fidem resolvi in revelationem mediatam quæ talem Radicaliter, non verò quæ talem formaliter, seu, quatenus est denominatio desumpta à revelatione præterita. Porro revelatio mediata quæ talis, Radicaliter, constituitur per totum illum apparatus, per quem immediatè perceptum fit audientibus credibile, Sermonem parochi esse derivatum, & descendere à revelatione præterita. Idem dicendum de locutione Ecclesiæ. Quando ergo huiusmodi locutio nobis ita proponitur, ut fiat, credibile, eam descendere à revelatione immediata, & præterita, adeoque ut habens credibilem connexionem cum illa, jam non concipitur ut aliquid purè Humanum, sed ut connexum cum aliquo divino. Hanc doctrinam breviter complexus est S. Thomas in 3. dist. 23. q. 2. a. 2. quæstion. 2. ad. 3. his verbis. Ad tertium (quomodo nempe per actum fidei discernatur fidelis ab infideli) dicendum, quod fidelis credat homini, non in quantum homo, sed in quantum Deus in eo loquitur, quod ex certis experimentis colligere potest: infidelis verò non credit Deo in homine loquenti.

135. Obijc. 7. Ad hoc ut parochus loquatur tanquam Minister & Nuntius Dei, debet habere intentionem loquendi ut Nuntius Dei: atqui hæc intentio non est necessaria ad hoc, ut ex propositione parochi nascatur in audientibus obligatio credendi: ergo nec est necessarium, ut parochus loquatur tanquam Nuntius DEI. 32. Negando majorem. Neque enim hic accipitur officium ministri aut internuntij in eo rigore, quo accipitur in materia de Contractibus aut

X x

Sacramentis,

Sacramentis, ubi agitur de valore contractus, quo alius tanquam principalis per ministrum, non suo, sed nomine ipsius principalis operantem, obligatur, aut operari censetur; sed accipitur in latiore significatione, prout quis concurret ad propagandam aliquam veritatem ex intentione ipsius principalis. Exemplum aptissimum est propagatio legis humanæ: nam ex communi stylo leges humanæ late v. g. pro toto imperio, aut Ecclesia, non statim obligant, quando in curia promulgantur, ut probabo in tract. de Legibus: sed primum post certos menses, intra quos moraliter possibile est, eam ad notitiam omnium pervenire. Quando ergo huiusmodi legis promulgatio ad aures alicujus pervenit intra vel post illos menses, quomocunque id innotuerit, etiam absque interventu ullius publici ministri, elapso termino obligatur lege. Sic se res habet in propagatione revelationis præteritæ. Verum quidem est, quod regulariter loquendo, rustici non teneantur credere parochi, nisi quando illis loquitur ex officio: nihilominus tamen, si alicui etiam in familiari & privato sermone mysterium explicaret, posset adhuc rustico reddi credibile mysterium, si in tali persona attenderet doctrinam, sinceritatem, veracitatem, vitæ integritatem, Zelum animarum, & similia experimenta, de quibus paulò antè locutus est S. Thomas. Vno verbo, tunc respectu rustici sufficienter loquitur parochus, vel etiam alius, nomine Dei, quando ex circumstantiis rustico sit prudenter credibile, loquelam talis hominis esse conformem revelationi præteritæ, aut sensui Ecclesiæ, sive hoc dicat ex Cathedra, sive alio modo. Doctrinam hanc agnovit celebris Scripturæ Interpres P. Alphonsus Salmeron, Universitatis nostræ Ingolstadianæ ornamentum *disp. 33. in ep. ad Rom. in cap. 10. super illa verba S. Pauli: Quomodo credent ei, quem non audierunt?* ex quibus verbis infert, nos verè Christum audire, quando Christi prædicatorem audimus, testante id ipso Christo: *qui vos audit, me audit.*

Et hæc de Resolutione fidei in genere. nam, ut jam semel, iterumque monui, de resolutione fidei simplicium, & qui motiva universalis credibilitatis, quæ habet tota Ecclesia, non possunt penetrare, est specialis difficultas, de qua agemus infra.

CONTROVERSIA VI.

Utrum Habitus Fidei nostræ possit influere in actum Fidei nixum revelatione privatâ.

136. **R**evelatio divina dividitur in publicam & privatam. Publica est, quæ pertinet ad totam Ecclesiam, quatenus versatur circa articulos, qui toti Ecclesiæ credendi proponuntur. Revelatio privata est, quæ sit alicui personæ privatæ,

proponens aliquid non propositum aut propositum toti Ecclesiæ, ut, si alicui revelatur prædestinatio. Quæritur ergo, an habitus fidei possit influere in actum, quo alicuius obiecto ob revelationem privatam.

Prima sententia negat. Ita Cajetanus, Sotus, Canus, Bannez, alijque Thomistæ, quos sequitur P. Valentia. Altera affirmat. Contra qua,

DICO, eum, cui privata revelatio sit, posse elicere actum fidei nostræ circa illum revelationem & obiectum illius. Probatur. 1. *Con: Trid. sess. 6. c. 12.* ubi quidem dicitur nihil de hoc puncto definitur, tacite tamen videtur supponi, dum ait: non nisi ex speciali revelatione sciri posse, quos Deus elegerit. Ex quodam Catherinus, Thomista, testis oculatus, addit, hanc sententiam, quam noster P. Lainez contra Sotum in Tridentino acriter propagaverat, communi Patrum approbatione fuisse receptam. Probatur 2. Ratione. Defectus huiusmodi revelationes factæ, & cum remuneratione creditæ sunt, ut patet in antiquis Patriarchis, & etiam in personis novi testamenti, ut constat ex vita S. Brigittæ, S. Francisci Romanæ, & aliorum. Vel ergo hi crediderunt per habitum nostræ fidei infusæ, vel per aliter omnino rationis: si primum, habemus tentum: secundum verò irrationabiliter dicimus: nam hoc quod est, revelationem esse privam vel publicam, non variat toto genere modum tendendi, aut obligationem credendi, nec obiectum formale, seu motivum, & in hoc non est nisi differentia materialis: ergo ex nullo fundamento probatur esse diversæ rationis.

137. Obijciunt 1. S. Thomam i. p. q. 8. ad 2. dicentem, quod fides innaturatur revelationi factæ Apostolis & Prophetis, non verò revelationi alijs factæ. R. Merito hoc dicere S. Thomam, quia revelationes alijs factæ non derivantur ad nos ex intentione Dei, cum non sint debitas ad totam Ecclesiam pertinentibus.

Obijciunt 2. S. Scripturam ad Epistol. ubi dicitur, nostram fidem esse superacramentum supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum. R. Apostolum velle dicere, quod ad eundem, quæ tanquam ad salutem necessaria à nobis exiguntur, non requiratur privata revelatio non pertinentium ad totam Ecclesiam, sed illam quæ fundatur in doctrina Apostolorum & Prophetarum.

138. Obijciunt 3. Ex nostra doctrina ubi videtur, quod qui discederet revelationi privatæ, sicut discredidit Zacharias Sacerdos, quod inquam, talis esset hæreticus, & incurreret penas ac penas hæreticis impositas. R. Negatur sequelam, quia nomine hæreticorum, intelliguntur contumaces contra definitionem Ecclesiæ. Nihilominus talis peccaret peccato Infidelitatis & perderet habitum fidei, ut docet

Lugo n. 243.

CON.

CONTROVERSIA VII.

Virum objecta Virtualiter tantum & Implicitè revelata possint credi fide divinâ.

§. I.

Premittuntur aliqua pro statu Quaestio- nis intelligendo.

139. Notandum primò. Revelationem respectu aliquorum objectorum esse & dici explicite seu formalem, respectu aliquorum verò dici implicitè & virtualem. Illa objecta dicuntur explicite & formaliter revelata, quæ immediate & in se sunt revelata, secundum formalem & explicitum conceptum, ad quem significandum tales voces aut signa sunt instituta. v. g. quando Angelus dixit Mariæ: *Ecce! concipies filium*. erat revelatio formalis futuræ Incarnationis in utero Virginis; & quidquid non est formaliter seu ratione ratiocinatâ idem cum significato horum verborum, illud non dicitur per illam revelationem esse formaliter revelatum. Virtualis revelatio dicitur esse respectu illorum objectorum, quæ licet vel realiter, vel ratione ratiocinatâ distinguantur ab objecto formaliter revelato, continentur tamen in illo, & ex illo per bonam consequentiam deduci possunt, adjunctâ aliâ veritate, seu revelatâ, seu naturaliter cognitâ: v. g. hæc propositio: *Deus est homo*, est formaliter revelata Jo. 1. per hanc ipsam revelationem est simul virtualiter revelata risibilitas Christi. si enim illi propositioni formaliter revelatæ adjungatur hæc alia, naturaliter evidens: *Omnis homo est risibilis*: deducitur: *ergo Christus est risibilis*. Formalis ergo revelatio dici solet *immediata*, virtualis verò *mediata*; non quidem in eo sensu, quo supra revelationem immediatam & mediatam desumpsimus ex ordine ad causam efficientem, sed alio, scilicet in ordine ad objectum significatum. Præsens igitur quaestio est, an aliquando objectum tantum virtualiter & implicitè revelatum credi possit fide divinâ propter revelationem virtualem.

140. Notandum 2. Tunc dici vnum virtualiter contineri in alio formaliter revelato, quando, ut dixi, per legitimam consequentiam potest deduci ex objecto formaliter revelato, juncto alio principio tanquam alterâ præmissâ: hæc autem potest esse duplex; vel enim est etiam de objecto revelato, & tunc ambæ præmissæ erunt formaliter revelatæ; vel est de objecto evidente naturali evidentiâ: & hæc triplex est: Moralis, physica, metaphysica. v. g. Ciceronem fuisse Romæ Oratorem, est evidens evidentiâ morali. nam licet physicè loquendo potuissent Historici fallere, moraliter tamen loquendo hoc est adeo impossibile, ut nemo nisi imprudentissimus possit

post lecta tot historicorum testimonia, & auditam communem omnium persuasionem, admittere ullam formidinem aut dubitationem. Evidentiâ physica est, quæ habetur per sensum, qui tamen saltem divinitus falli possunt; v. g. quod hic paries sit albus: vel quæ non est omnino imperturbabilis, quamvis ratione objecti non possit esse falsa, qualis esset ratio physica, quâ demonstratur, quoddam repugnet Infinitum. Evidentiâ Metaphysica est, quæ habet indispensabilem veritatem, & simpliciter pro omni casu necessitat intellectum ad assensum, v. g. quod totum sit majus suâ parte. Itaque quando vel ex duabus revelatis, vel ex vna revelata, & vna evidente deducitur aliqua conclusio, dicitur illa Conclusio esse actus elicited ab Habitu Theologiæ, & ejus objectum dicitur esse virtualiter revelatum.

141. Notandum 3. Ea, quæ sunt virtualiter revelata, esse triplicis generis. Primum genus est eorum, quæ tanquam proprietates physicae realiter distinguuntur, sed connaturaliter semper comitantur essentiam, *ut esse quantum, coloratum &c.* Secundum genus est eorum, quæ sunt proprietates Metaphysicae, hoc est, formaliter tantum & ratione distinctæ ab essentia, *ut esse risibilem, locomotivum &c.* Si quidem potentia ista non distinguuntur realiter ab anima. Tertium genus est eorum, quæ tanquam singularia continentur sub ratione communi formaliter revelata: v. g. quod Petrus sit redemptus à Christo, continentur sub vniuersali revelata, quod omnis homo sit redemptus à Christo.

142. Notandum 4. Objectum conclusionis ex aliquo revelato deductum quâ deductum, non esse objectum fide divinâ credibile, quidquid affirmet Hurtardus Mendoza. Ratio est, quia assensus talis conclusionis non nititur adequatè & immediatè revelatione divinâ, & Veracitate Dei, tanquam motivis, quod tamen requiritur ad actum fidei divinæ. Dixi, *non niti immediatè*. Mediatè enim & vltimatè certum est niti, quia objectum revelatum, cui innititur conclusio, credimus propter Veracitatem Dei & revelationem Dei. Deinde dixi, quod non nitatur adequatè; quia partialiter vltimò nititur connexioni sui objecti directi cum objectis præmissarum.

Est ergo præsens controversia, virum objectum hujusmodi conclusionis Theologicae, specificativè & materialiter sumptum, possit credi fide divinâ, si præcedat explicatio & penetratio connexionis illius objecti cum objecto revelato, quæ explicatio potest fieri per discursum Theologicum prævium, vel etiam per claram aliquam apprehensionem suavisimam, quâ representetur connexio inter revelationem & objectum virtualiter revelatum: quaeritur, inquam, virum objecto sic explicato, hoc est, cognitâ tali connexioni inter objectum & virtualem sui revelationem v. g. inter hoc quod est: *Christum esse risibilem*, & inter revelationem, quod Christus sit homo, possit elici actus fidei divinæ dicens: *Credo Christum esse*

esse risibilem, quia Deus revelando ejus humanitatem revelavit etiam esse risibilem.

§. II.

Probabilior Doctrina diversis Conclusionibus traditur.

143. DICO I. Objectum ex duabus propositionibus revelatis per legitimam consequentiam deducibile, est sufficiens objectum fidei, potestque fide divinâ credi, etiam si ipsum non sit formaliter revelatum sub illis terminis, sub quibus ponitur in Conclusionem Theologicam. Exemplum sit in hac propositione. *S. Matthæus accepit Spiritum S.* dico hanc posse credi fide divinâ, propter duplicem revelationem, quarum vnâ Deus revelavit Spiritum S. venisse supra singulos Apostolos, & alterâ revelavit S. Matthæum fuisse Apostolum. Probatur Conclusio. Illud omne est de fide, adeoque sufficienter revelatum, quod si fingatur esse falsum, sequitur vel Deum esse mendacem, vel aliquam revelationem non esse positam, quæ tamen supponitur esse posita: atqui sic se habet objectum de quo disputamus: ergo &c. Major est clara: nam quando aliquod objectum non est sufficienter revelatum, tunc qui illud negaret, non posset redargui, quasi vel negaret Veracitatem Dei, vel negaret sufficientiam revelationis verè sufficientis, sed argueretur solum negare sufficientiam revelationis, reverâ non sufficientis: ergo id cuius falsitas non potest consistere cum Veracitate Dei & ejus revelationibus, est sufficienter revelatum, adeoque credibile. Minor autem facillè probatur. Qui enim negaret S. Matthæum accepisse Spiritum S. cogere negare vnam ex his duabus propositionibus revelatis: scilicet, vel Spiritum S. non venisse supra singulos Apostolos, vel S. Matthæum non fuisse Apostolum: quodcumque autem horum ponatur esse falsum, sequitur, vel Deum esse mentitum, vel alterutrum non revelasse.

144. Quæres, quo sensu Theologi communiter negent tale objectum, etiam ut deductum, esse credibile fide divinâ. Ratio dubitandi est, quia hoc quod est: esse deductum; nihil videtur superaddere, quàm connexionem objecti Conclusionis cum duabus præmissis revelatis: atqui hæc connexio semper debet attingi, quomocunque dicatur credi objectum conclusionis Theologicæ: ergo frustranea videtur esse distinctio inter objectum ut deductum, & objectum ut explicatum.

Ego, ut ingenuè fatear, non video magnam utilitatem illius distinctionis, nec existimo facillè contingere, ut ejusmodi objectum aliter attingatur quàm per actum fidei, adeoque ut explicatum. Nihilominus responderi potest cum Card. de Lugo n. 295. quòd quando interveniunt duæ quodammodo conclusiones & duæ Bonitates consequentiæ, vna quâ deducitur objectum formaliter revelatum ex revelatione & Veracitate; altera

quâ deducitur Conclusio ex rebus revelatis, quæ inquam, tunc ideo Conclusio Theologica non credatur actu fidei divinæ, quia hæc secunda Bonitas consequentiæ non pertinet intrinsecè ad motivum fidei sicut prior, & sic miscetur motivum parziale extraneum.

145. Quæres iterum: quomodo ergo solvendus esset actus fidei, credens Spiritum S. venisse supra Matthæum. R. Hoc modo. Spiritus S. venit supra Matthæum, quia Deus venit revelando venisse supra singulos Apostolos, & Matthæum esse Apostolum, revelavit etiam venisse supra Matthæum. Quod si velis reducere in forma Syllogismi, fiet hoc modo. Quæritur: quæ Deus verax revelavit accepisse Spiritum S. le Spiritum S. accepit. Sed Deus revelando omnes Apostolos accepisse, & S. Matthæum esse Apostolum, revelavit hocipso S. Matthæum accepisse Spiritum S. ergo accepit S. Matthæus Spiritum S. Ecce! quomodo hoc objectum immediate necatur cum Veracitate & Revelatione, modo non neceretur in Syllogismo Theologico, sed neceretur immediate cum duabus revelationibus nempe S. Matthæum esse Apostolum, & Spiritum S. venisse supra singulos.

Veniamus nunc ad illas Conclusiones, quæ ex vna revelata, & altera evidente deduci possunt. De his

Prima sententia affirmat univèrsim, esse divinâ credibiles, seu rectius, earum objectum credibilia. Ita Canus, Okam, Vega, Franciscus de Lugo, Ripalda.

Secunda Sententia univèrsaliter negat. Ita Greg. Ma: Capreolus, Cajetanus, Val. Cordus, Molina, Hurtad. Arriaga.

Tertia distinguit. Si enim proprietates detectæ est Metaphysica, hoc est, formaliter tantum distincta ab objecto formaliter revelato, tunc ut possit credi fide divinâ, si verò sit realiter detecta, negat. Ita Suarez & Card. de Lugo.

Quarta sententia est Card. Pallavicini, qui aliter, & meo judicio melius distinguit, cum quo

146. DICO 2. Ut objectum Conclusionis Theologicæ possit credi fide divinâ, non sufficit univèrsim, vnam præmissam esse revelatam, & alteram evidentem evidentiam physicam. Est contra AA. primæ sententiæ. Probatur primò, à posteriori, ex absurdo. Hinc enim sequeretur plurima esse fide divinâ credibilia, quæ nemini concederet esse credibilia, v.g. nemo facillè dicere, esse fide divinâ credibile, quòd Deus defecit oberrat suum concursum omni igni existenti in rerum natura. Certè hoc non est jam magis credibile fide divinâ, quàm fuerit tempore ignis Babylonici, tunc autem falsum erat, Deum omni igni offerre suum concursum ad calefaciendum passum applicatum, quia non calefecit pueros exstentes in fornace. Sequela probatur. Hæc enim conclusio deduci potest ex vna revelata, & altera evidente hoc modo. Omnis causa operans habet concursum

concursum Dei oblatum ad talem operationem (præcendendo à diversis modis explicandi hunc concursum) Sed omnis ignis est causa operans calorem in passo applicato: ergo omnis ignis habet oblatum concursum. Min. est physice evidens. Major est de fide, si præcindamus a modis explicandi hunc concursum, quia de fide est, quod Deus posset ignem ab operatione impedire. Eodem modo esset fide divinâ credibile, B. Virginem fuisse gravatam vtero, sicut gravantur alia femina.

Probatur Conclusio 2. Ex supra dictis. Illa solummodo sunt fide divinâ credibilia, quæ si ponantur esse falsa, deduceretur, vel Deum esse mentitum, vel non revelasse, quod tamen defecto revelavit. atqui potest poni esse falsa conclusio deducta ex vna revelata, & vna physice evidente, absque eo quod deduceretur Deum esse mentitum, aut non revelasse, quod revelavit. Ergo &c. Minor probatur in exemplo allato, quia falsitas hujus Conclusionis: *ergo omnis ignis habet paratum Dei concursum*: potest sufficienter refundi in falsitatem hujus propositionis physice tantum evidenter: *Omnis ignis defecto calefacit*. & falsitas hujus: *Ergo B. V. fuit vtero gravata*: potest refundi in falsitatem hujus: *Omnis prægnans gravatur vtero*: atqui per hanc falsitatem nec asseritur Deus mentitus, nec tollitur aliqua revelatio, ut patet: ergo &c.

147. DICO 3. Sunt tamen aliqua credibilia fide divinâ, quæ Deus non revelavit immediate & explicitè in particulari, sed tantum in genere, ex qua generali revelatione possunt discursu Theologico deduci. Pro cujus probatione Supponendum est, quod in Ecclesia sit potestas definiendi aliqua, quorum explicita revelatio non habetur in Scriptura: v. g. hunc vel illum esse Sanctum: vel si sunt explicitè revelata, verbis tamen obscuris seu æquivocis, quorum interpretatio pertinet ad Ecclesiam, quæ potest definire, quis sit legitimus sensus illorum, v. g. quod per hæc verba: *Accipite Spiritum S. &c.* fuerit instituta potestas absolviendi Sacramentaliter: vel denique, quia talis revelatio non est nobis sufficienter applicata, quia consistit in Verbo non scripto, nempe traditione, ut, quod parvuli sunt Baptizandi. Hoc posito

Quando Ecclesia aliquid hujusmodi definit, illud est fide divinâ credibile, ut docent communiter Theologi: atqui talia non sunt formaliter & explicitè revelata, ut ostensum est, sed tantum implicitè & in genere. Ergo aliqua sunt credenda, quæ non explicitè sunt revelata.

Itaque Veritas articulorum ab Ecclesia definitorum, deduci potest discursu Theologico hoc modo. Ecclesia in proponendis & definiendis dogmatibus per Concilium legitime congregatum & confirmatum, non potest errare. (& hoc est revelatum in Scriptura, dicente, quod sit Columna & firmamentum Veritatis) atqui Concilium Tridentinum legitime congregatum & Confirma-

tum, definit, quod per Consecrationem fiat conversio panis in corpus Christi &c. ergo datur talis conversio. Hæc Conclusio, cujus objectum est fide divinâ credendum, non est formaliter & explicitè revelata, sicuti, quod Verbum Caro factum est: & deducitur ex vna revelata, & alia propositione, quæ constat naturali experientia, & morali evidentia, nempe Concilium fuisse legitime congregatum, confirmatum, & hoc definitivè: ergo vera est conclusio, nempe quod aliqua non formaliter revelata in Scriptura sint fide divinâ credenda.

148. Aliud exemplum & expeditius sit hoc. De fide est, omnes descendentes ab Adamo (exceptâ B. Virgine) esse conceptos in peccato originali: at verò, quod ego & tu sumus concepti in peccato Originali, non est explicitè & formaliter revelatum, quia non est revelatum nos descendisse ab Adamo, nam hoc est prædicatum separabile à substantia. Jam ergo minor propositio, ex qua illa Theologica Conclusio deducitur, est solum naturaliter evidens. Quod autem unicuique sit credendum, se esse conceptum in peccato originali, se esse redemptum à Christo &c. constat ex symbolo fidei, in quo dicimus: *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis &c.*

Cum ergo, ut vidimus, aliqua objecta Theologicarum Conclusionum sint fide divinâ credibilia, alia non item, querenda est regula cognoscendi & discernendi objecta credibilia à non credibilibus: quam quidem Regulam nos facile deducemus ex nostra doctrina, quam supra tradidimus de resolutione fidei divinæ, unde & illa doctrina confirmabitur.

149. Notandum est cum Card. Pallavicino, aliqua revelari à Deo in genere in hunc finem, ut credantur solum in genere, v. g. Deum cognoscere omnia cognoscibilia sine imperfectione, neque tamen voluit Deus ut in particulari crederemus, quod Deus cognoscat chymatas, neque enim hanc intentionem manifestavit, neque etiam revelavit, quod Chymæra sit objectum cognoscibile sine cognoscentis imperfectione. Alia verò Deus revelavit quidem in genere, sed in eum finem, ut crederentur in specie & individuo: quæ intentio plerumque ex ipsa materia & circumstantiis colligi potest: quia verò inconveniens fuisset, singula per immediatas revelationes revelare & enumerare, sufficiebat revelatio Generalis, determinabilis deinde & applicabilis objectis particularibus per revelationem mediatam. Hoc posito

150. Regula hæc constitui potest. Quæ revelantur à Deo generatim priore modo, non sunt objecta fidei divinæ credibilia in particulari & individuo: quæ verò revelantur generatim secundo modo, objectum individuale evadit credibile fide divinâ. Ratio est, quia illa generalis revelatio derivatur ad particularia, mediante aliquâ evidentia morali, seu experientia morali,

quæ à DEO eum in finem inducitur, ut sit complementum locutionis generalis in ordine ad credendum objectum particulare, cuius fidem DEUS in illa generali revelatione intendit. Huiusmodi complementum est evidentiæ naturalis quam habemus, quod Petrus descenderit ab Adamo: item evidentiæ moralis, quod Concilium Tridentinum fuerit legitime congregatum: per has igitur evidentiæ particularizatur & applicatur objectis particularibus revelatio generalis Dei, & quidem ex prima ejus intentione.

151. Declaratur ampliùs. Ad hoc ut sit de fide, Petrum esse redemptum à Christo, debet huius propositionis falsitas vel arguere Deum mendacem, vel debet negari aliqua revelatio Dei, quæ tamen defacto est locutio Dei, ex regula generali paulò superius tradita: atqui si illa evidentiæ moralis, quod Petrus descendat ab Adamo, non esset complementum locutionis divinæ, tunc nec argueretur Deus mendax, nec negaretur aliqua revelatio quæ defacto datur: ergo ut illa propositio sit de fide, debet evidentiæ illa moralis esse complementum locutionis divinæ. Minor probatur. Nam falsitas illius propositionis, quod Petrus sit redemptus à Christo, refundenda esset in falsitatem illius evidentiæ naturalis, quod Petrus descendat ab Adamo, atqui sic Deus non argueretur mendax: quia adhuc verum esset, quod omnis homo descendens ab Adamo esset redemptus: ergo si est de fide, Petrum esse redemptum, debet falsitas huius propositionis tollere aliquam locutionem Dei: atqui nihil tollitur præterquam veritas illius evidentiæ naturalis: ergo illa debet habere rationem locutionis divinæ.

152. Doctrinam hac Conclusionem traditam agnovit Suarez *disp. 3. sect. 11. n. 11. reddens rationem*, quare sint de fide credenda quæ Ecclesia definit, his verbis. *Quia, quod Ecclesia definit, Deus per Ecclesiam testificatur. Ecclesia autem definit talem veritatem in se ac formaliter ergo jam Deus illam in se ac formaliter testificatur: ergo eo ipso est constituta sufficienter sub objecto formali fidei: nam testimonium divinum idem est, & æquè certum, sive per seipsum, sive per Ecclesiam, vel alium ministrum NB, Deus illud præbeat. Ita Suarez.*

153. Quando igitur Theologi aliqui dicere solent, non dari in Ecclesia nova dogmata de novo credenda, plus dicere nolunt, quam quod nihil incipiat de novo esse de fide formaliter & explicitè, quod priùs non fuerit de fide radicaliter, implicitè, & virtualiter, quatenus nimirum Ecclesia ea solum definit explicitè credenda, quæ per assistentiam Spiritus Sancti cognoscit contineri virtute in objecto jam antè formaliter revelato. Et hoc sensu (inquit rectè Card. Pallav.) verum est effectum commune: *Non datur nova revelatio in Ecclesia.* significat enim, non dari revelationem, quæ non sit complementum revelationis præteritæ; non tamen significat, non dari novam locutionem quandam Dei, quæ sit explicatio & com-

plementum revelationis antiquæ, ita ut reddatur nobis de fide, id quod antè non erat de fide, scilicet Deus per Ecclesiam explicat, de quibusnam objectis particularibus locutus sit, quæ edidit revelationes univérales.

154. Hinc ulterius inferunt DD. differentiam inter Doctrinam Conciliorum & inter Scripturam Canonicam. Nam Scriptor Canonum scribit independentè à revelatione alia præcedente & alteri facta: Ecclesia autem in Concilio evolvit revelationes antè factas, & ideo non potest condere novam Scripturam Canonicam, propter defectum revelationis novæ.

§. III.

Applicatur Regula tradita particularibus exemplis.

Solent à Theologis adduci varia exempla Conclusionum Theologicarum, de quibus dubitatur, an sint credibiles fide divinâ, in quibusmen non omnes satis consequenter procedunt.

155. Queritur ergo primò, an sit de fide divinâ credibile, me carete gratiâ sanctificantem, quod in me exterior affectum liberum peccatum sum graviter; quia univèrsaliter revelatum est, propter peccatum mortale privari hominem gratiâ sanctificantem. Queritur 2. An à me possit fide divinâ credi, hunc infantem à me baptizatum, esse verè justificatum, quia evidenter in me omnia necessaria adhibuisse, & aliunde univèrsaliter revelatum est, omnem infantem nuptum baptizatum, esse justificatum. Queritur 3. An sit divinâ credibile, infantem non à me, sed à alio baptizatum, esse justificatum. Queritur 4. An sit fide divinâ credibile, hanc numero hominem esse consecratam. Queritur 5. An sit de fide Clementem IX. esse Vicarium Christi, & Pontificem Maximum. De hoc ultimo agemus consequenter. nunc breviter de prioribus.

De tertio & quarto exemplo, communis vera Theologorum sententia docet, non esse rejecta fide divinâ credibilia: quia non apparet contra la ratio, quod Deus revelationes illas generaliter ordinaverit ad nos obligandos, ut hæc talia particulari credamus, præsertim cum eosdem hæc sacramenta sæpè vel ex malitia vel imperitia invalidè administrari. Neque refert, quod istia proponatur adoranda: nam rectè docet Augustinus, quod etiam si non credatur fide divinâ, esse consecratam, adhuc sit adoranda, non tamen conditionatè, sed etiam absolute, quia nullo sine sufficiente fundamento privandus cultus suo, & cultu debito. Sic etiam, inquit Augustinus, Pater est obligatus alere filios, quos debet presumere esse suos, licet posset quandoque sine imprudentia formidare, an sint sui.

156. Quod attinet ad primum & secundum exemplum, Auctores non conveniunt. Pius affirmant, quos sequitur Suarez, Hurtado, Lugo, Ripalda. Negant, Major, Okam, &

briel, Capreolus, Cajetanus, Thomista, cum S. Thoma, quos sequitur Molina & Ariaga. Ego de his exemplis idem dicendum existimo, quod de prioribus. Loquor autem semper de fide obligatoria. nolo enim disputare de fide obli- quam non obligemur, qualem admittit Ripalda. Ratio negandi est, quia Revelationes generales tunc solum videntur habere locum, & valere ad inducendam obligationem credendi particularia, quando motiva credibilitatis, per quae applicanda est revelatio generalis rebus particularibus, quando inquam, sunt ejusmodi, ut per se loquendo possent etiam alijs fidelibus applicari ad objectum tale particulare credendum: sic enim revelatio generalis de aliquo objecto in genere, fit etiam generalis de quovis objecto particulari: v.g. motiva credibilitatis quae habeo ad credendum, me esse redemptum à Christo, etiam probant de Petro, Paulo &c. & ideo non tantum mihi de me, sed mihi etiam de Petro, Paulo probant, & contra his de me. atqui motiva credibilitatis, quae mihi probant, infantem à me baptizatum esse justificatum, hoc ipso quia consistunt in experimentalis cognitione propria, non possunt alijs fidelibus applicari, & ideo non videtur Deus ad haec objecta credenda voluisse me in particulari graviter obligare: nemo enim in se agnoscit gravem obligationem credendi, quod Deus ipsi in particulari per talem experimentalem cognitionem loquatur, sicut agnosco, quod Deus mihi per motiva credibilitatis, ex quibus iudico me descendere ab Adamo, velit significare, me esse redemptum à Christo, & ad hoc credendum me obligare: nempe quia haec obligatio conducit ad debitam reverentiam Christo exhibendam &c.

§. IV.

Utrum sit fide divina credibile, Clementem IX. esse verum Pontificem, & Concilium Tridentinum fuisse legitimum.

157. Non est sermo de Pontifice, de cujus electione, num legitima fuerit, potest prudenter formidari; sed est sermo de illo, de cujus legitima electione, & universalis acceptatione tam parum potest prudenter dubitari aut formidari, quam parum potest prudenter formidari ab homine literato, utrum aliquando Romae existerit Cicero.

Prima sententia negat, id posse fide divina credi: idemque docet de Concilio, non posse credi fide divina, ea fuisse legitima & legitime confirmata, quae à tota Ecclesia pro talibus sine contradictione habentur, & quorum definitionibus nemo audent contradicere. Ita Turrecremata, primus Generalis Inquisitor in Hispania, Cajetanus, Canus, Cordubensis, & plures alij apud Castro Palao.

Secunda sententia, meo iudicio verissima, communique fidelium sensui consentanea, affirmat. Ita, quantum scio, omnes impressi auctores Societatis.

Probari solet haec sententia primò, auctoritate Martini. V. qui in Bulla relata in Concilio Constantiensi, statuit, ut ab Haereticis, qui Ecclesia Catholica reconciliari volunt, primum omnium exigatur, ut credant, Papam canonicè electum, qui pro tempore fuerit (nomine ejus expreso, v.g. Clementem IX.) esse successorem Petri, & habere supremam potestatem in Ecclesia Dei. In qua constitutione supponit Pontifex, esse objectum fidei divinae, Clementem IX. hoc Anno quo haec scribo, 1668. sedentem, esse Successorem S. Petri.

158. Respondent aliqui, illam Constitutionem non exigere fidem absolutam, sed virtualiter conditionatam, nempe, si talis Pontifex sit canonicè electus. Haec tamen responsio non videtur planè satisfacere. Si enim ab haereticis tantum exigebatur, ut in genere crederent Papam esse Successorem Petri, ex hypothesi quod sit legitime electus, quid opus erat exigere, ut adderetur nomen singulare? hoc sanè videtur consultò additum, ad pracludendas fraudes & dolos, quibus alioquin intentio Pontificis eludi posset. Fingamus enim quod ille Pontifex ab haereticis revertis nominatus postmodum approbasset aliquod Concilium, vel cum Concilio aliquid definivisset, haeretici illi vi suae professionis facti non fuissent obligati credere absolute hujusmodi articulos, sed tantum conditionatè, nempe si concilium sit à Papa legitime electo confirmatum. potuissent deinde facile excogitare modum impugnandi electionem, prout defacto plurimum Pontificum electiones quasi iniqtas, Simoniacas &c. infestant. quibus omnibus inconvenientijs occurritur, si compellantur credere absolute, hunc numero Papam esse successorem Petri, sicut compellantur absolute credere, Vicariatum esse à Christo institutum.

159. Probari solet 2. Si non est de fide, Clementem IX. esse verum Pontificem (& sic de alijs praedecessoribus) poterimus formidare licetè, ne ejus definitiones fallant, ex defectu Assistentiae Spiritus S. quae tamen Petro ejusque successoribus, non utique fictis & apparentibus, sed veris & legitimis, promissa est, & sic cum totius Ecclesiae confusione & periculo discordiae, poterunt omnia Pontificum Decreta admittere formidinem; adeoque nec agnosceretur obligatio credendi quae in Concilijs definita sunt, sicque tandem evertetur Fidei Regula & Judex Controversiarum.

Respondent aliqui, assensum fidei divinae, quem praebere debemus Pontificijs decretis, non requirere, ut fide divina credatur esse verus Pontifex, à quo illa decreta procedunt, quia etiam pseudopapa, habitus ab Ecclesia pro legitimo, est infallibilis, Deo nimirum in Bonum Ecclesiae sup-
plente

plente defectum, vt docet Lessius lib. 2. de Just. c. 35. dub. 25. n. 146. & Tanner, ac proinde nullum periculum erit, ne Pontificum decreta in dubium vocentur.

Hæc tamen responsio sufficiens non est. Deberent adversarij adferre Testimonia Scripturæ, quibus promittatur Pseudopapæ illa infallibilis Assistentia Spiritûs Sancti. Quodsi afferant illa, quibus iubemur audire Ecclesiam, & quibus promittitur Ecclesiæ, quod nunquam sit erratura, vt-pote Columna & firmamentum veritatis, & inde velint colligere, ad providentiam Dei spectare, vt etiam Pseudopapam & pseudoconcilium ita gubernet, ne inducant totam Ecclesiam in errorem, ego meliori iure dicam, & ex illis locis colligam, & quidem magis consentaneè verbis, ad providentiam Dei spectare, non permittere, vt Ecclesia tota erret circa Papam, recipiendo vt legitimam, qui ratione impedimenti occulti sit incapax, qualis esset, non Baptizatus. An non hæc providentia potius decet Deum, quàm vt permittat aliquem à tota Ecclesia vt Christi Vicarium & Caput Ecclesiæ visibilem coli, qui quidem talis revera non sit, habeat tamen assistentiæ extraordinariæ privilegium? Quando enim Petro dictum est. *Supra hanc Petram edificabo Ecclesiam meam*: omnes Catholici fatentur, promissionem factam esse Petro & Successoribus eius: Adversarij volunt, promissionem etiam se extendere ad Pseudosuccessorem: hoc, inquam, vim infert textui. primum quia successor putativus non est simpliciter & absolute successor, sicut homo pictus aut putativus, v.g. monstrum, non est simpliciter homo. Secundò, quia hoc ipso quod Christus promiserit, Ecclesiam suam fundandam esse supra Successores Petri, promissit etiam, se semper de successore provisorum: quis autem dicat, putativum successorem esse opus divinæ providentiæ?

Confirmatur exemplo simili. Si Deus promitteret Imperatori vel Regi perpetuitatem Imperij aut Regni his verbis: *Super te & tuos posteris fundabo Romanum Imperium* aut Regnum: quis auderet aut posset prudenter ambigere, quin Deus duo promitteret: primum, quod semper sint futuri veri posterij: secundum, quod ex illis vnus sit Imperio præfuturus? quis diceret, satisfacturum Deum promissioni, si fieri permitteret, vt per imposturam infans supponeretur ac si esset ex posteris Imperatoris, & deinde Imperio præficeretur? Pari modo, quando Deus Petro promissit, quod super ipsum & Successores eius vellent fundare Ecclesiam suam, & assistere ne errent; profectò duo censendus est promississe: primum, quod non permitteret deesse in Ecclesia Successorem verum Petri, saltem pro eo tempore, quo est necessitas aliquid definiendi. Secundum: quod tali Successori velit assistere.

160. Probatur nunc Conclusio ex principiis suprà positis & probatis. Illud est objectum fidei divinæ credibile, quod Deus intendit vt credatur in particulari, quando aliquid revelavit in

genere: atqui quando Deus revelavit in genere suam Ecclesiam esse gubernandam per definitiones & decreta à Petro & Successoribus eius, tanquam Vicarijs suis, intendit, vt crederetur in particulari, illud esse successorem Petri, quæ tota Ecclesia pro tali fine contradictione recipiat, & qui non nisi per schisma repudiari possit, qualis est hodie Clemens IX. ergo vera est conclusio. Major superius declarata est. Minor probatur. Motivum & causa instituti in Ecclesia Vicariatum Christi, fuit, vt haberetur certa, externam & sensibilem Regulam, ac Iudicium Controversiarum in rebus fidei: atqui hæc intentio frustraretur, si non crederetur in particulari esse legitimum Papam, qui ab omnibus agnosceretur habere potestatem definiendi & gubernandi Ecclesiam: impossibile enim est, ut eius definitiones credere, nisi credamus eas esse propositas nomine Christi: atqui non essent propositæ nomine Christi, si is qui proponit non verus Vicarius Christi, non enim loqueretur nomine Christi, sed falsò putaretur loqui. Ergo etc.

Confirmatur. Quando Christus revelavit, se velle per suum Vicarium iudicare Controversias Fidei, utique voluit eo modo hoc credi, quo modo potest nobis Vicarius esse Iudex & Regulus, atqui non potest nobis Vicarius Christi esse Iudex & Regulus, si consideretur solum in genere, & specie, & non in particulari: ergo voluit etiam in particulari aliquem certum Vicarium & Iudicem, atqui non alium, quàm illum, quem realem tota veneratur Ecclesia. Ergo etc.

161. Confirmatur iterum à simili. Quando Deus Ecclesiæ revelavit, quatuor Evangelia esse Scripturam Canonicam, tunc immediate & formaliter non revelavit, Evangelia impo- quæ nos in manibus habemus, eo contextu quo impressa sunt, esse Verbum Dei, & carere omni additamento, aut detractio, vel corruptela notabili: hoc inquam Deus non revelavit formaliter & immediate, sed hoc deducitur tanquam Conclusio Theologica ex vna revelata, & extrinseca certitudine, hoc modo. Liber Evangeliorum traditus Ecclesiæ ab Apostolis, est Verbum Dei. Sed Liber Evangeliorum quem in manibus habemus, est sine corruptela notabili ille liber qui traditus est Ecclesiæ ab Apostolis: ergo est Verbum Dei, seu Scriptura Canonica. Quæro nunc ex adversarijs, an objectum huius Conclusionis, non quidem vt deductum, sed vt acceptum, sit fide divinâ credibile? Non negandum alioquin nullus determinatus textus in totò Evangelio (& eadem est ratio de alijs Scripturis Canonicis) esset fide divinâ credibilis: ergo est de credibilis quivis textus particularis, non per conditionem, si non sit corruptus: sed absolute: ergo Deus revelando in genere intendit fidem in particulari: nihil enim est de fide, quod Deus non intendit, vt crederetur. Quæro vicissim, unde adversarij colligant, Deum sic intendisse, vnde ex nullo alio capite, quàm quia Deus vo-

luit penes nos existere & assertuari Verbum Dei incorruptum ad nostram in fide instructionem : ad hoc autem non sufficeret credere præcisè, Evangeliorum librum esse Canonicum, si non sit corruptus : sed debet credi absolūtè : adeoque Deus voluit hoc ipsum credi, quod est : non esse corruptum. & sic certitudo illa moralis est complementum locutionis divinæ, & quā tale assumit certitudinem metaphysicam per denominationem extrinsecam à conjunctione cum revelatione generali.

Pari modo philosophandum est de Summo Pontifice, qui est constitutus Interpres Verbi Dei, nempe dicendum est, Deum revelasse quidem in genere, suam Ecclesiam gubernandam esse per suum Vicarium, qui sit Juxta Controversiarum fidei, voluisse tamen à nobis in particulari & absolute credi, illum esse suum Vicarium, qui pro tali sine contradictione agnoscitur illius revelationis agnitio erit complementum illius revelationis præteritæ generalis, & quasi confusa.

§. V.

Solvuntur Objectiones.

162. Obijciunt primò & principaliter. Illud non est objectum fidei divinæ credibile, quod non est sufficienter revelatum. Sed Clementem IX. esse verum successorem Petri, non est sufficienter revelatum. Ergo &c. Minor probatur. Illud non est sufficienter revelatum, quod non connectitur cum revelatione generali, mediante certitudine tantā, quæ sufficiat, ut singulare sine ulla prudenti formidine judicari possit contineri sub Generali : sed ita se res habet in casu nostro : ergo &c. Minor probatur. Ad hoc ut Clementis IX. sit verus successor Petri, debet esse Baptizatus : sed hoc non habetur ex sufficienti moralis evidentia, prout de aliorum infantum Baptismo supra dictum est : quia posset de tali Baptismo prudenter formidari. Ergo &c. 2. Negando minorem, & paritatem inter certitudinem Baptismi Clementis IX. & aliorum infantum. Discrimen autem originaliter desumendum est ex eo, quod moralis certitudo, Clementem IX. esse Baptizatum, connectatur cum motivis credibilitatis, quod sit legitimus Papa. Itaque Baptismus Clementis IX. nobis aliter & certius innotebit, quam Baptismus alterius infantis : Nam hujus certitudo desumitur vnicè ex Testimonio hominum, & ex bonitate ac sufficiente doctrinā ministrī, & sæpè ex vnius solius hominis testimonio, quæ omnia admittunt prudentem formidinem, nec sunt digna creditu, quod Deus ea non permittere fallere. At verò Certitudo Baptismi Clementis Papæ innotebit per hoc, quod Deus revelaverit suum Vicarium esse Judicem infallibilem fidei, & ea quæ credenda proposuerit, esse credenda tanquam à Deo dicta : & quia hanc vniuersalem revelationem voluit credi circa singularem, ut probavimus, ideo tenemur credere Vicarium Christi

in singulari tunc, quando habetur ea moralis certitudo, quā major requirit, & de via ordinaria haberi non potest ; hæc autem est, quando à tota Ecclesia (quam non est vlllo modo probabile aut formidabile, posse Deum permittere errare circa caput suum visibile) pro Vicario agnoscitur : ergo quodcumque adest hæc certitudo moralis, illa sufficit ad firmiter credendum, quod revelatio illa Generalis se extendat ad talem numero hominem, & quod ad Dei providentiam pertineat, non permittere, ut nos hæc moralis certitudo fallat, estque complementum revelationis generalis hæc vniuersalis acceptatio. Ergo à primo ad ultimum, tamen Baptismus Clementis spectati secundum suum esse privatum, non habet eam certitudinem moralem, ut sit objectum fidei directum, nihilominus postquam habemus moralem certitudinem sufficientem ad hoc, ut credamus hunc hominem esse verum Christi Vicarium, hoc ipso indirectè & implicite ac consecutivè habemus fundamentum sufficiens credendi, esse Baptizatum, quia Baptismus est jure divino requisitus.

Confirmatur à simili. Non est objectum fidei divinæ credibile, nec fundatum in sufficienti morali certitudine, quod hic numero homo sit verus Sacerdos : si tamen contingeret, prout contigit non semel, ut in elevatione hostiæ videremus Christum in specie humana, vel si videremus ex hostia à Judæis puncta sanguinem effluere, teneremur hoc miraculo credere, illam hostiam esse consecratam, & sic indirectè simul crederemus, illum hominem esse verum Sacerdotem, qui illam hostiam consecravit.

163. Obijciunt 2. Ex nostra Conclusionem sequitur, Schismaticos esse Hæreticos : consequens est contra sensum communem. Schismatici enim non dicuntur peccare contra fidem, sed solum contra charitatem, utpote scindentes unitatem inter fideles. Sequela probatur. Quia Schismatici dicuntur, qui licet in genere credant, Papam esse Vicarium Christi, negant tamen hunc hominem in particulari esse Papam legitime electum. atqui secundum nos hoc est objectum fidei, & omnis qui negat aliquod objectum fidei, est hæreticus. 2. Negando sequelam. Ad hæresin formalem enim duo requiruntur. primum, ut objectum fidei divinæ credibile sufficienter applicetur, ita ut cognoscatur obligatio credendi. Secundum, ut possit in foro externo probari dissensus, & sufficiens applicatio : utrumque apud Schismaticos plerumque deest. Nam imprimis propter auctoritatem contrariæ opinionis, & insufficientem penetrationem nostrorum fundamentorum, non applicatur illis objectum ita, ut nascatur obligatio credendi : unde licet objectum sit fidei divinæ credibile speculative loquendo, hoc est, quia à parte rei subsistat divina revelatio, attamen practice non est cuius intellectui proximè credibile. Secundò : etiam si illis applicaretur, & ideo dissentiendo peccarent contra fidem,

Y y

fidem, non propterea essent censendi inter hereticos; non possunt enim Schismatici convinci de sufficiente applicatione, propter probabilitatem contrariae sententiae. Ceterum, saepe Schisma est conjunctum cum Haeresi, quia saepe Schismatici ita negant hunc esse Papam, quia negant, penes Ecclesiam Romanam esse Vicariatum. Immo omnes Schismaticos pertinaces crediderim posse esse suspectos de Haeresi.

164. Objici posset 3. Si nostra sententia vera est, sequitur perperam & frustra introducta esse impedimenta Juris humani, ad irritandam electionem, etiam quando sunt occulta. v. g. si electio sit Simoniaci, vel non habens debitum numerum suffragiorum, nempe duas tertias &c. consequens est absurdum: ergo &c. Sequela probatur. Nam juxta nostram sententiam pertinet ad divinam providentiam, non permittere fieri electionem irritam cum tali impedimento. e contra illa leges supponunt posse fieri talem electionem, quam illa leges irritant. Quodsi ergo haec leges possunt irritare electionem factam cum impedimento occulto, taliter electus erit tantum Pontifex apparens, etiam si postmodum à tota Ecclesia acceptetur, quia juxta regulam juris, quod ab initio vitiosum est, tractu temporis non convalescit.

Respondet rectè Card. Pallav. n. 141. illas leges nec habere, nec posse habere locum, nec intelligendas esse nisi de prima electione quam faciunt Cardinales, per quam electionem non redditur adhuc fide certum, quòd electus sit verus Pontifex. At verò, (inquit citatus Cardin.) licet illa electio ex occulto impedimento fuisset irrita, adhuc sequeretur alia electio, nullo jure positivo irritabilis, quam facit rota Ecclesia, acceptando illum hominem pro vero Pontifice. haec enim acceptatio licet moveatur ex errore precedente, non est tamen conditionata sed absoluta. Melius quippe est, Ecclesiam habere pro vero Pontifice aliquem, qui fuerit invalidè electus, quàm ignoranter carere vero Pontifice, & eum pro tali venerari, qui reipsa non sit.

165. Dicendum proinde est, in casu quo electores ordinarij elegerint aliquem habentem impedimentum irritans juris humani, penes totam Ecclesiam esse potestatem providendi sibi de capite legitimo, supplendo omnes Juris defectus, ne maneat acephala: censetur autem eligere eum quem acceptat. Hanc potestatem eligendi quasi secundò per acceptionem, supplendo omnes juris defectus, esse penes Ecclesiam, convincitur imprimis argumentis allatis pro Conclusionem. Deinde declaratur dupliciter. Primò à paritate. Si enim ob incommodum simile, nempe, ne Dominia rerum essent incerta, jure civili, immò in quibusdam casibus etiam jure gentium, & naturali, introductus est modus acquirendi per Vfusucapionem seu Praescriptionem, cuius beneficio, dependenter ab errore, fit alicujus

rei Dominus ille, qui antea non erat Dominus, multò magis expedit, non esse in incerto auctoritatem divini Vicarij: atque adeo de jure divino & naturali est, ut, quicumque bona fide acceptatur ab Ecclesia pro tali, evadat talis, etiam prius non fuisset. Secundò, id declaratur exemplo & ratione quae affertur in lege *Barbarius* de Officio Praetorum. ubi habetur casus, quod servus fugitivus fuerit electus Praetor, cum tamen talis dignitatis ratione servitutis incapax esset: quare dubitatum est, an ejus acta valerent. Respondit Vlpianus contra Pomponium in haec verba, (quae deinde vim legis acceperunt) *si verum puto, nihil eorum reprobare: hoc enim humanius est: cum etiam potuerit populus Romanus decernere hanc potestatem. sed etsi scivisset servum liberum effecisset. Quod Ius multo magis in Imperatore (nos dicimus in Pontifice Maximo) servandum est.*

Dices. Ecclesia Acephala non potest esse stare in Constitutionibus praeteritis Pontificum. Hanc non esse dispensationem, quia nulla constitutio inductiva impedimentorum extinguitur aut extendi potest ad talem casum, quo tale impedimentum non prodesset, sed obesset, item esset in causa, ut haberetur pro vero Vicario, tantum esset existimatus, & per consequens, nec acta valerent, nec definitiones tenerent. Et autem contra essentiam legis, esse per se accipiam.

166. Notatu dignum est, quod hic nota Esparza, quòd tunc primùm incipiat esse deus, hunc numero hominem pro tempore electum, esse verum ac legitimum Pontificem, quando vota aut serè tota multitudo fidelium consensum uniformiter assentiri legitimitati electionis, ut jam tot ac tales assensere, ut prudenter dubitari non possit, quin reliqui in eandem sententiam ituri sint, inspectis circumstantijs quae in hoc proximo electioni innotescunt. Haec doctrina verissima est, & faver sententiae communi, assensu, ad actum fidei divinae & supernae non requiri, ut motiva credibilitatis quibus innititur, contineant aliquid inatingibile ab actu naturali. Nam cum ista acceptatio seu consensus fidelium fiat successivè, per partes equata omnino rationis, & possit assensus omnium fidelium totius Italiae vel Hispaniae attingi actu naturali, est planè irrationabile dicere, quòd deinde accedente consensu Galliae, Germaniae, Poloniae, & sic paulatim deinceps reliquorum regnorum, superaddatur aliquid inatingibile per actum naturalem, & tamen motivum adaequatum creditulitatis consistit in aggregato ex istis consensibus, etiam in sententia eorum, qui in rusticis parochiis aliquod discerniculum velut Cynosuram ad quam examinetur locutio parochi. Ergo falsum est fundamentum horum AA. quòd motiva creditulitatis non possint attingi actu naturali. de quo pluribus infra.

Uterius ex eadem doctrina colligo, ad motiva credibilitatis sufficere, quod prudenter dubitari non possit, ea esse connexa cum divina revelatione, nec opus esse, ut iudicentur per nullam potentiam Dei posse poni, quin habeant talem potentiam Dei posse poni, quin habeant talem connexionem, sed esse metaphysicam necessitatem huius connexionis, prout iidem AA. supponunt. Probatur. Nam hoc quod est: *Non posse prudenter dubitari, quin etiam reliqui sint consentiri*: non infert metaphysicam necessitatem futuri huiusmodi consensus, & bene posset stare cum hoc, quod alij deinde contradicerent electioni. Declaratur in exemplo. Defacto pro Immaculata Conceptione Beatissimæ Virginis, tantus exstat fidelium sensus & consensus, ut prudenter dubitari non possit, tandem aliquando fore ut tota Ecclesia consentiat: (vel si hoc negas, idem negabo tibi in casu electionis) & tamen hinc non nascitur obligatio iudicandi, quod consensus defacto existens habeat metaphysicam connexionem

cum revelatione Dei, aut consensu futuro totius Ecclesie, cum necdum sit obligatio fidei circa hoc privilegium B. Virginis. sicut ergo hic tam amplius fidelium consensus potest attingi actu naturali, poterit etiam attingi consensus in electum Pontificem, quoad eam amplitudinem quam sufficere ad actum fidei docuit P. Esparza. Vno verbo. P. Esparza dum excludit solam dubitationem prudentem, tacite fatetur, quod illa motiva credibilitatis admittant formidinem imprudentem: ergo iam debet fateri, non esse talia, quæ fundent actum fidei, impossibilem cum omni etiam imprudente formidine; quia non fundant iudicium dicens: *dignum est credere, quod tantus consensus non possit per ullam potentiam existere, quin post se trahat consensum totius Ecclesie*. quod tamen iudicium exclusivum omnis formidinis requirunt aliqui, ad omnem actum fidei, sed male, ut ex sequenti capite constabit.

CAPUT II.

DE CREDIBILITATE MYSTERIORUM
FIDEI.

CONTROVERSIA I.

Utrum vera Religio habeat pro se motiva evidentia Credibilitatis, sive absolute, sive comparate spectetur.

167. **Q**uando quaritur, utrum Religio nostra Catholica (quod nomen contra omnes hæreses semper obtinuit) digna sit, cui firmissimè, & exclusivè omni formidine, assentiamur, & adhæreamus, potest ea dupliciter considerari, nempe comparative ad alias Sectas, & Absolutè. Comparative consideratur, quando instituitur comparatio cum alijs Sectis, Gentilismo, seu Paganismo, Judaismo, & Hæresibus: & quaritur an mereatur omnibus alijs præferri, & omnino sit præferenda, ita ut omnes aliæ reddantur prudenter incredibiles. Absolutè verò consideratur, quando simpliciter quaritur, utrum mereatur assensum firmissimum, præscindendo an dentur aliæ Sectæ, necne.

168. Dicendum est, Religionem veram, & omnia quæ in ea credenda proponuntur, habere pro se talia motiva & argumenta, ut ijs rectè penetratis, evidens sit, non solum eam esse dignam quæ alijs omnibus Sectis existentibus præferatur, sed etiam quæ simpliciter & absolutè firmissimè credatur, esse vera Religio, à Deo instituta ut in ea colatur, nec posse talia motiva con-

venire ulli falsæ Sectæ, etiam per divinam potentiam. Ita cum S. Thoma omnes Theologi contra Capreolum.

Probatur primò ex S. Scriptura Psal. 92. *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis*. Vnde subsumo: atqui non essent nimis credibilia, si tantum essent probabiliter & opinativè credibilia, possent enim prudenter desiderari majora discernicula & signa, quæ redderent Testimonia Dei evidenter credibilia.

169. Probatur 2. Auctoritate SS. Patrum, qui semper hoc pro indubitato supposuerunt. S. Augustinus de Utilitate credendi c. 17. *Nolle illi primitias dare, vel summe impietatis, vel precipitis ignorantia est*. Richardus de S. Victore lib. 1. de Trin. c. 22. ait, *genus esse dementiae, in ijs vel aliquantulum dubitare: subintellige deliberatè*. Optima probatio est, motivorum credibilitatis exhibitio, quod Contr. sequente præstabitur. Contra hanc verissimam doctrinam objici possunt sophismata, quæ discipulorum ingenia fatigant.

170. Objicitur ergo primò. Si illis, qui huiusmodi motiva credibilitatis penetrant, est evidens, mysteria fidei esse credibilia, erit iisdem

Y y 2.

etiam